

Deň vzniku ČSR – deň úcty a obdivu

Pavol Sečkář, predseda SZPB

Dvadsiaty ôsmy október je jeden z mimoriadne významných dní, ktoré si naše národy pripomínajú a ctia. Niekedy v roku 995 po historicky doložených udalostiach za vlády Boleslava II. došlo k upevneniu raného českého štátu. Po ďalších významných udalostiach a počinoch, niekedy aj veľmi zložitých, v roku 2000 sa tento svätováclavský deň stal – Dňom českej štátnosti.

Tento deň je aj vo vnímaní nás, Slovákov, významný, veď je dňom vzniku Československej republiky. A od tohto roku je rovnako, ako v ČR, aj na Slovensku štátnym sviatkom, hoci voľným dňom nie je. Pre nás, v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov, je spolu s bratským Českým zväzom bojovníkov za slobodu tento deň rovnako dňom úcty a obdivu. Nepotrebuje voľný deň, aby sme si našli čas uctiť si tento sviatok, pripomenúť si hrdinstvo a obetavosť tých Čechov a Slovákov, ktorí v légiách i na poli politiky doma a v zahraničí bojovali za slobodu našich národov.

Nielen preto je prirodzené, že naše organizácie sú v nepretržitom kontakte. Stretávame sa na úrovni vedení organizácií striedavo v Čechách a na našom rovnako krásnom Slovensku. Raz ročne na spoločných zasadnutiach výborov a vybraných zaslúžilých členov si vymieňame skúsenosti z práce, upevňujeme osobné kontakty, vzájomne sa spoznávame. Naše vzťahy sú korektné, priateľské, bratské a založené na spoločnom protifašistickom postoji, dlhodobom historickom spojení, spolužití v jednom donedávna spoločnom štáte Čechov a Slovákov.

Pri príležitosti nášho spoločného štátneho sviatku odovzdávam v tento významný deň pozdravy od vyše 18 tisícok členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov našim českým sestrám a bratom. Spoločná história, spoločný boj za vznik republiky, ktorá predstavovala oslobodenie našich národov spod útlaku, hroziaceho našim zánikom, ako aj spoločný boj za porážku nacizmu a fašizmu a za jej obnovenie na demokratických a rovnoprávných základoch, to všetko sú korene hlboko zapustené v srdciach, myšliach a dušiach našich národov.

A hoci dnes žijeme v samostatných republikách, tieto korene zalievame životodarnou vodou našej spolupráce i osobných priateľstiev. Práve naše organizácie udržiavajúce najvýznamnejšie tradície národnooslobodzovacieho boja v prvej i druhej svetovej vojne sú kľúčové pre posilňovanie vzťahov dvoch vari najbližších národov sveta. Uvedomme si toto naše významné poslanie práve 28. októbra.

Preto všetkým členom ČSBS prajem do budúcnosti – slávnostných či bežných dní – pokoj v práci na zveľaďovaní krajiny, v ktorej sa cítite ako doma. Prijmite našu podporu vášmu mierovému úsiliu. Prajme si spoločné úspechy v zápase so zlom, ktoré dnešný fašizmus v rôznych podobách a formách predstavuje.

Milan Rastislav Štefánik sa o vznik Československa zaslúžil ako jediný z vedúcich činiteľov aj na vojnovom bojisku, ale za Masarykom a Benešom nezaostával ani na poli diplomacie. Na fotografii je s predstaviteľmi českých a slovenských krajských organizácií vo Washingtone v r. 1917.

Foto: VHÚ

Ministerka klame poslancom

Braňo Ondruš

Ministerka Natália Milanová klamala poslancom priamo pred kamerami parlamentu. Pri predkladaní novely zákona o múzeách a galériách vyhlásila, že presun Múzea SNP pod rezort obrany „požadovala“ Múzejná a galerijná rada. Tá sa pritom už pred časom verejne od tohto nápadu dištancovala a jej predseda upozornil, že rada s takouto likvidáciou múzea ani len nevyjadřila súhlas.

Rada svoje stanovisko zverejnila v agentúrach a poskytla médiám už na jar, lebo už vtedy sa ministerka so šéfom rezortu obrany oháňala jej

podporným stanoviskom. Dokonca provládny Denník N musel uznať, že predseda Múzejnej a galerijnej rady PhDr. Dalibor Mikulík sa ostro ohrá-

dil voči tvrdeniu ministerky Milanevej, že „s týmto krokom súhlasila aj Múzejná a galerijná rada, čo je nezávislý expertný orgán zložený z odborníkov.“ To isté vtedy vyhlásilo ministerstvo obrany.

Lož v priamom prenose

Mikulík už pred polrokom upozornil, že o tejto téme sa rada dozvedela na zasadaní 27. 4. 2021 a „vzhľadom

(Pokračovanie na str. 3)

Hanebné úsilie odstrániť Mareka Čulena

Martin Krno

Najskôr sa bratislavská mestská časť Staré Mesto na čele so starostkou Zuzanou Aufrichtovou výrazne podieľala na premenovaní časti Námestia SNP na Námestie Nežnej revolúcie. Teraz chce pod vedením dvojitého poslanca (aj Národnej rady SR), zúrivého pravičiaru Petra Osuského zlikvidovať sochu Mareka Čulena.

Komunálni poslanci, takmer napospol z pravicových strán a Progresívneho Slovenska, žiadajú hlavné mesto, aby odstránilo pomník „zakladateľa zločineckej organizácie“ v nadživotnej veľkosti pri Úrade vlády SR. Podľa akého nezávislého poslanca, architekta Martina Gajdoša „pamätníky velebíace osobnosti fašistického a komunistického režimu nemajú na verejných priestranstvách čo hľadať“.

Chudobný roľník...

Podľa hanebných sochoborcov bol Čulen „oddaný bolševik, ktorý sa po komunistickom puči dostal do najvyšších orgánov KSČ a ako poverenik poľnohospodárstva v 50. rokoch nesie zodpovednosť za osudy desaťtisíce roľníkov počas násilnej kolektivizácie“.

Viaceré pravicové médiá hneď upozornili, že socha dominuje Námestiu slobody pred sídlom vlády. Ani sa len neunúvali zistiť, že bronzový pomník akademického so-

chára Vladimíra Môtovského a architekta Štefana Ďurkoviča sa nachádza v tichom parčíku povedľa Leškovej ulice.

Marek Čulen sa narodil 8. marca 1887 na Záhorí v Brodskom v chudobnej roľníckej rodine, v konzervatívnom katolíckom prostredí. Pred prvou svetovou vojnou dvakrát odišiel dlhodobo za prácou do USA.

...si priniesol z USA socializmus

Dnes to znie paradoxne, no logicky na sklonku 19. storočia boli rozvinuté priemyselné oblasti Severnej Ameriky centrami robotníckeho hnutia. Mladý Čulen sa v Chicagu angažoval v socialistických spolkoch a pokrokové myšlienky preniesol i na sociálne zaspaté Slovensko. To je zrejme pre našu pravicu zločin číslo jeden.

Do slobodnej vlasti sa vrátil v roku 1920 a už v januári nasledujúceho roka kultivovane viedol rokovanie zjazdu slovenských, maďarských a nemeckých zástupcov sociálnodemokratickej ľavice v Ľubochni a Ružomberku, čo prispelo k založeniu KSČ. Zločin číslo 2.

V nasledujúcich dvoch rokoch bol krajským tajomníkom v Bratislave. Po vzniku Roľníckej internacionály sa stal hlavným organizátorom komunistov medzi maloroľníkmi. Radikáli okolo Klementa Gottwalda vo vedení KSČ v roku 1929 údajného oddaného bolševika zo strany vylúčili.

(Pokračovanie na str. 2)

Hanebné úsilie odstrániť Mareka Čulena

(Dokončenie zo str. 1)

Po sebakritike v roku 1932 mu podobne ako viacerým známym spisovateľom členstvo obnovili, stal sa predsedom Zväzu maloroľníkov a domkárov. Zastával sa najmä chudobnejších pracovníkov v poľnohospodárstve, na ktorých tvrdo dopadali hospodárske krízy.

V rukách Gestapa

Vari pravičiarri v Bratislave pokladajú za zločin i to, že sa Čulen podieľal na protifašistických mítingoch na obranu ČSR pred agresívnymi požiadavkami hitlerovského Nemecka. Iste nie náhodou ho po rozbití republiky Gestapo odviekli do Hodonína, neskôr ho väznili v Ilave. Preto ho ilegálne vedenie strany poslalo do ZSSR.

Po jeho prepadaní sa stal členom predsedníctva Všeslovenského výboru, v slovenskom vysielaní moskovského rozhlasu burcoval rodákov do boja proti nacistom, nabádal slovenských vojakov k prechodu k Červenej armáde a partiánom, v zajateckých táboroch agitoval, aby vstúpili do nového čs. vojska. V sep-

tembri 1944 s Janom Švermom a Rudolfom Slánským priletel na povstalecké územie, kde ho zvolili za člena SNR. Pôsobil tam najmä medzi maloroľníkmi.

Po oslobodení ho kooptovali do ÚV KSS, neskôr ho zvolili za člena ÚV KSC. Vo februári 1948 sa stal predsedom Jednotného zväzu slovenských roľníkov. A na čele povereníctva poľnohospodárstva, po troch pražských dohodách už iba filiálky ústrednej vlády v Prahe, bol „až“ dva roky – 1952 a 1953.

Nebol jednofarebný boľševik

Do dôchodku odišiel, keď „nedocenení“ radikáli z KSS odstraňovali z vedúcich pozícií tzv. buržoáznych nacionalistov i príslušníkov „starej školy“, ktorí zažili parlamentnú demokraciu ČSR. Už len formálne zostal poslancom Národného zhromaždenia. V rodnej obci po ťažkej a dlhej chorobe zomrel 26. decembra 1957.

Čulenova socha nie je pamätníkom „zločineckého režimu“, ale človeka, ktorého pôsobenie nebolo jednofarebné boľševické. Ak by malo ísť o priestor pre zamýšľaný hrob Neznámeho vojaka,

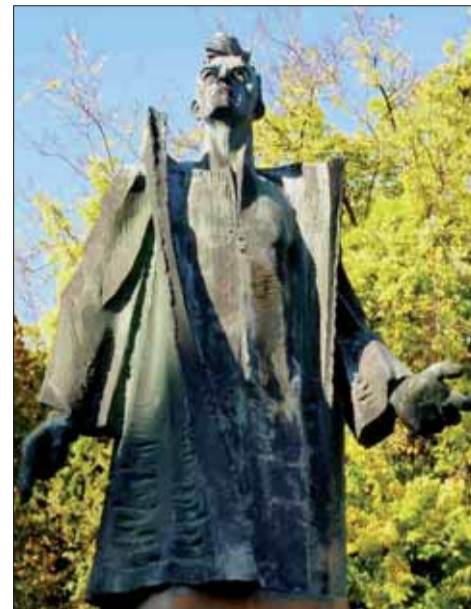
dalo by sa súhlasiť s jej presunutím na iné dôstojné miesto, ale nie s jej likvidáciou či odkladom do depozitu.

Myšlienka presťahovať ju do Brodského, kde je Čulen pochovaný, naráža na fakt, že tam, aj v okresnom meste Senica, po novembri 1989 jeho bustu odstránili, lebo tamojší ľudia boli vtedy (možno i dnes?) mimoriadne benevolentní k neľudáctvu.

Možno radšej nacista Konštatín

Možno by sa i bratislavským „demokratickým“ pravičiarom páčila viac socha mladšieho príbuzného Mareka Čulena – Konštantína. Poslanca Slovenského snemu, šéfa neslávného Úradu propagandy, ľudáckeho novinára a historika, sláviaceho Jozefa Tisu v „diele“ *Po Svätoplukovi druhá naša hlava*.

Československý súd ho v neprítomnosti odsúdil na 30 rokov väzenia, 15 rokov straty občianskych práv a konfiškáciu majetku. Dosiaľ verdikt nik nezrušil. V emigrácii schizofrenicky nevedel, či má viac nenávidieť obnovenie ČSR alebo jej ľudovodemokratický re-

Sochu Mareka Čulena odhalili v roku 1978.

foto: autor

žim. Ako sa môžeme v súdovej tlači dočítať, v roku 2003 „posmrtné sa dočkal satisfakcie a jeho telesné pozostatky boli slávnostne uložené na Národnom cintoríne v Martine medzi ľuďmi, ktorí sa zaslúžili o slovenský národ“.

A spĺňa hlavnú podmienku – nikdy nebol komunista.

Výstava už v Turci

Ján Rohár

Predseda ObIV SZPB Jozef Petráš spoločne s riaditeľkou Ruského centra vedy a kultúry Jelenou Epišinovou a viceprimátorkou Tatianou Červeňovou otvorili 25. októbra v martinskom kine Moskva putovnú výstavu Nikdy nesmieme zabudnúť.

Stali sa tak prví po bratislavskej vernisáži. Na otvorení nechýbali členovia SZPB, zamestnanci mestského úradu, ale ani prvý podpredseda Matice Slovenskej Marek Hanuska s tajomníkom Viliamom Komorom.

Expozícia sa stretla s veľkým záujmom mládeže, čo umocnil filmový festival, ktorý sa v kine Moskva uskutočnil súbežne s výstavou. Aj neskôr, po jej presune do ZŠ SNP v Sučanoch výstava zaujala tamojších učiteľov i žiakov, ale aj miestnych obyvateľov, ktorým škola umožnila vstup v dopoludňajších hodinách. V Turci bude výstava umiestnená ešte v Spojenej škole v Martine a začiatkom novembra sa presunie do Nítry.

Jozef Petráš (vpravo) na otvorení výstavy s Jelenou Epišinovou.

foto: autor

Odhaľ nácka

Od 9. septembra do 9. októbra zorganizovala redakcia Bojovníka s podporou Fridrich Ebert Stiftung a SZPB internetový kvíz Odhaľ nácka, prioritne určený študentom stredných škôl. Schopnosť rozpoznať vyjadrenia bývalých nacistov a ich dnešných nasledovníkov si však mohol vyskúšať každý a skutočne sa doň zapojili starší i mladší a dokonca nielen zo Slovenska.

Celkovo sa do kvízu zapojilo vyše 8-tisíc ľudí! Správu o kvíze so sprievodnými slovami predsedu SZPB Pavla Sečkára zverejnili viaceré médiá. V záverečnom žrebovaní za účasti podpredsedu ÚR SZPB a predsedu Komisie pre mládež Norberta Lacka sme vybrali 13 stredoškôlkov, z ktorých si každý bude môcť zvoliť ďalších dvoch spolužiakov či spolužiačky. Spoločne navštívia v novembri (ak to pandémia neprekazí) slovenskú expozíciu v koncentračnom tábore Auschwitz-Birkenau. Najaktívnejšie školy budú navyše odmenené diplomom SZPB. Veríme, že s viacerými z nich aj prostredníctvom tohto kvízu nadvižeme hlbšiu spoluprácu.

Ján Lacko pri žrebovaní víťazov.

foto: Ján Rohár

(jr)

Fórum vojnových veteránov

Pavel Marko

Únia vojnových veteránov SR si blížiaci sa deň vojnových veteránov pripomenula 22. a 23. októbra medzinárodnou konferenciou Fórum vojnových veteránov, ako aj vysadením Hája vojnových veteránov a Pochoďom vďaka. Najvýznamnejším hosťom bol nepochybne priamy účastník SNP, partizán Vladimír Strmeň.

Záštitu nad podujatím prevzal veľvyslanec Veľkej Británie Nigel Baker a primátor mesta Vysoké Tatry Ján Mokoš. Ústrednú radu SZPB na podujatí repre-

zentoval tajomník Viliam Longauer, ktorý zároveň vystúpil s krátkym pozdravným príhovorom. Vyvrcholením konferencie bol rozhovor s jediným preživším najväčšej leteckej tragédie v histórii slovenských zahraničných misií Martinom Farkašom.

Svojou osobnou účasťou na vysadení a slávnostnom odhalení Hája vojnových veteránov umocnila matka prvej slovenskej obeť v mierových misiách pani Eva Rigová. Mimoriadne významne prispel k emotívnym zážitkom z podujatí svojou hrou na akordeón a recitáciou básne Morho partizán Vladko Strmeň.

Hrdina SNP Vlado Strmeň medzi vojnovými veteránmi.

foto: autor

Ministerka klame poslancom

(Dokončenie zo str. 1)

na zásadný nedostatok informácií k projektu Rada tému uzavrela žiadosťou o ich doplnenie (ako dokazuje zápisnica zo zasadnutia Rady). V žiadnom prípade nepadlo ani súhlasné, ani nesúhlasné stanovisko k danej téme.“ Predseda Rady navyše skonštatoval, že ministerstvo kultúry „názory Rady, ktorej členmi sú odborníci v danej oblasti často opomína, a je preto otázne, či je účel Rady ako

poradného orgánu naplnený“.

Zatiaľ čo na jar hovorila Milanová a Naď iba o „súhlasnom stanovisku“ múzejných odborníkov, teraz išla v parlamente so svojimi klamstvami dokonca ešte ďalej: „Toto podčiarkujem, toto chceme vyzdvihnúť. Je to fakt, ohľadom ktorého sme viedli dlhé diskusie. Bola to požiadavka, ktorá prišla v súvislosti s týmto presunom priamo od predstaviteľov múzeí a galérií, aj od môjho samotného po-

radného orgánu, ktorým je Múzejná a galerijná rada.“

Normálnemu človeku zostáva rozum stáť: sme zvyknutí, že politici si vymýšľajú, prekrúcajú, populisticky zveličujú a dnes už bežne sa navzájom osočujú a nadávajú si v politických diskusiách v médiách, alebo priamo v parlamente. Ale, že by člen vlády bez zaváhania opakovane klamal o niečom, čo už bolo vyvrátené pri predkladaní zákona, že by člen vlády dokázateľným klamstvom zdôvodňoval potrebu zmeny zákona, to sa ešte asi nikdy nestalo.

Zákon prijatý vďaka ľži

Konanie Milanovej dokazuje, že členovia vlády za OĽaNO stratili už aj elementárnu úctu k slušnosti a pravde. Z vystúpenia ministerky v parlamente je zrejmé, že nemá žiadne argumenty, ani len pochybné, či vymyslené, na aspoň zrozumiteľnú obranu megalomanských chůfok Jaroslava Naďa. Namiesto vysvetlení a zdôvodnení sa už uchýlila iba k primitívnym klamstvám a podvodom.

Vyvvstáva prirodzená otázka,

Ministerka Natália Milanová vo vystúpení v parlamente poslancov oklamala.

foto: tv NR SR

Vystúpenie podpredsedu NR SR na zábere tv NR SR.

Múzeum pod parlament

Podpredseda NR SR Juraj Blanár vyhlásil, že ak zriaďovateľom Múzea SNP nemá byť MK SR, nech ním je priamo parlament. Smer – SD však takýto návrh parlamentu formálne nepredložil. Blanár pripomína, že podobne tu už máme Ústav pamäti národa.

Podpredseda parlamentu odmieta pri presune Múzea SNP argumentáciu nedostatkom peňazí v rezorte kultúry: „Ak máte peniaze na ministerstve obrany, aký je problém, aby ste si sadli s ministrom financií a povedali, nech sa presunú?“

Ako ÚPN

A dokonca argumentovať, že dôvodom presunu pod ministerstvo obrany je, že sa tam bude lepšie udržiavať táto technika... Ved' si udržiavanie techniky objednať na ministerstve obrany, kde to povedzme v tých dielňach sú schopní robiť.“

Blanár vidí riešenie v tom, „aby z Múzea SNP

sa stala samostatná inštitúcia, verejnoprávna inštitúcia, taká, akou je napríklad aj Ústav pamäti národa. Povedzte mi, aký je v tom rozdiel?“ Odpoveď od ministerky alebo vládnych poslancov nedostal.

Neprešiel ani kompromis

Dôvod likvidácie múzea vidí vo vyhlásení ministra Naďa, že „keď to prejde pod ministerstvo obrany, skončuje sa aj s tou propagandou Nočných vlkov. Putinovskou. Pani Milanová to nedokázala, tak ste našli človeka, ktorý skončuje.“

Nezaradený poslanec Tomáš Valášek, ktorý po odchode zo strany Za ľudí vstúpil do Progresívneho Slovenska sa pokúsil presadiť aspoň kompromis. Podal návrh zákona, ktorým by sa z Múzea SNP stala nezisková organizácia pod spoločnou gesciou rezortov kultúry a obrany. V hlasovaní však vládni poslanci bez zaváhania aj tento návrh odmietli.

Pravdivý obraz Naďa

O charaktere, či skôr „bezcharaktere“ Jaroslava Naďa svedčí, ako ponižujúco sa vyjadril o priamom účastníkovi SNP Vladovi Strmeňovi, keď z neho urobil bezduchý verklík cudzích názorov, akoby nebol schopný sám formulovať vlastné myšlienky. Pourážal aj predstaviteľov SZPB, z ktorých urobil bezduchých sluhov Stanislava Mičeva.

Úplne odignoroval fakt, že dávno pred oslavami SNP ÚR SZPB prijala odmietavé stanovisko k jeho plánom likvidácie Múzea SNP i vysvetlenia a argumenty, ktoré opakovane priniesol Bojovník.

Otrocký služobník NATO

Súdmi teba podľa seba, hovorili už naši starí rodičia. Naď si kariéru založil na bezmyšlienkovitej obhajobe NATO a jeho neraz agresívnych činov, porušujúcich medzinárodné právo a Chartu OSN. Rozhodol sa tak už na vysokej škole, keď zistil, že do tejto propagandy „nalieva“ aliancia i rôzne

vládne štruktúry západných štátov obrovské peniaze, z ktorých možno pohodlne žiť, bohatnúť a za ktoré si možno zaplatiť aj politickú kariéru.

Otrockým opakovaním prázdnych ideologických fráz o bezpečnosti sa Naď živil už dlhé roky a vyniesli ho až do ministerského kresla. Bez ohľadu na pravdu, bez ohľadu na záujmy verejnosti, bez ohľadu na obeť.

Bez vlastných myšlienok

Minister obrany dobre vie, že jeho vyjadrenia sú už roky papagájovaním po chlebobarchoch, ktoré prináša peniaze a kariéru a ukazuje sa, že si spoločenskú angažovanosť na inom základe ani nevie predstaviť.

Preto si nedokázal pripustiť, že ak Vlado Strmeň prosil a vyzýval vládnych politikov, aby nelikvidovali Múzeum SNP, hovoril s vlastnej hlavy a z vlastného presvedčenia, bez toho, aby z toho mal finančný či kariérny prospech. Preto ho bez zaváhania verejne pošpinil.

či je vôbec možné, aby na Slovensku platil zákon, ktorý poslanci schválili na základe preukázateľne lživých informácií, ktoré ministerka kultúry predložila priamo na oficiálnom rokovaní Národnej rady SR. Žiaľ, podľa ústavy tomu nič nebráni.

Slušnosť ako prostitútka

Ak sa politici uchýľujú k bezhraničnému chrapúnstvu, musia byť naozaj v koncoch, musí im ísť naozaj o veľa a musí im chýbať čo i len elementárna slušnosť. Vláda má právo konať podľa svojho uváženia a svojich záujmov. Bojovník sa už od apríla usiluje viesť tvrdý, ale fé-

rový boj proti šialenému a sebeckému nápadu ministra obrany, do ktorého sa zapojili stovky protifašistických aktivistov, múzejných odborníkov, historikov, dokonca diplomatov a v neposlednom rade aj mnohí priami účastníci odboja.

Vládna koalícia ako buldozér presadzuje vôľu jediného (vplyvného) človeka bez ohľadu na všetko a na všetkých. Neštíti sa pritom klamať a podvádzaním, lebo argumenty a pravda svedčia proti nej. Slušnosť sa v jej rukách stala prostitútkou, ktorej sa zbavili, len čo získali moc a teraz ju nechávajú váľať sa v bahne ľži a podvodov.

Hovoria opačne, hlasujú poslušne

Parlamentná diskusia ukázala absurditu tohto návrhu v plnej nahote. Nevedomky ju odhalila poslankyňa Monika Kozelová (OĽaNO), keď v hádke s podpredsedom parlamentu Jurajom Blanárom (Smer-SD) vyvracala argumenty vlastnej ministerky. Hoci verejne hlásila presne opačné názory, hlasovala v súlade so straníckou disciplínou.

Ministerka Milanová aj v parlamente odmietla, že presun múzea do rezortu obrany zlikviduje zachovávanie civilného rozmeru odboja: „Má celospoločenský záber a hovorilo sa o tom, že my by sme to chceli skesať iba ako keby na vojenské dejiny a sústrediť všetko bádanie a zámery iba na vojenskú stránku Povstania. Nie!“

Ministerka jedno, jej poslankyňa iné

Obracala sa síce na opozíciu, ale mala to zdôrazniť a radšej aj zopakovať svojej vlastnej poslankyňi, ktorá v tej chvíli sedela vedľa nej. Keď totiž Múzeum SNP bránil Blanár, Kozelová na neho so zlostou vyštekla: „To múzeum ostalo samostatné, ale prešlo pod Vojenské historické múzeum. To je presne ten priestor, kde toto múzeum patrí, pretože to je vojenské múzeum. To nie je múzeum obrazov ani, ani ničoho iného. Je to vojenské múzeum s vojenskými exponátmi. Takto na to treba nahliadať.“

Lenže ministerka z tej istej vlád-

nej strany „na to“ nahliada úplne opačne: „Povstanie bolo súčasťou niečoho oveľa väčšieho. Bolo to súčasťou protifašistického odboja. Takže ciele a význam samotného Slovenského národného povstania týmto prosím neznižujeme.“

Hlúposť v poslaneckej lavici

Mimochodom, Kozelová sa vyjadrila, akoby už Múzeum SNP presunuté bolo. Bez zaváhania o tom hovorila, ako o hotovej veci, hoci v tej chvíli sa rozprava v pléne NR SR len začala a definitívne sa bude o zákone hlasovať až v novembri. Takže sa ani netvári, že vládni poslanci o niečom naozaj rozhodujú. Ministri to chcú, čiže akoby sa už stalo. Schválenie v parlamente je len fraška pre verejnosť. Akože sme parlamentná demokracia.

Poslankyňa OĽaNO navyše nevedojak odhalila, o aký veľký nezmysel vlastne ide. Pre ňu má „presun“ zmysel iba preto, lebo „to je vojenské múzeum“. Samozrejme, to by bolo logické. Lenže i ministerka Milanová pohľad na Múzeum SNP ako na vojenské odmieta – „neznižujeme ciele a význam SNP“.

Takže dve političky z OĽaNO majú úplne opačné názory na to, čím vlastne Povstanie bolo a čím by teda Múzeum SNP malo byť. S opačnými názormi však bez zaváhania hlasovali za ten istý návrh. Aspoň jedno je isté: stranícka disciplína v OĽaNO je jednoznačne armádna.

Matica nie je pôdou pre nenávisťné a to

Ján Rohár, Braňo Ondruš

Začiatkom októbra na valnom zhromaždení Marián Gešper obhájil post predsedu Matice slovenskej. Národnej kultúrnej ustanovizne, ktorá má nielen kvôli pred podpísanému memorandu o spolupráci blízke vzťahy so SZPB. Aká je perspektíva Matice a čo ju s našim zväzom vlastne spája? Aj o tom sme sa rozprávali s jej staronovým šéfom.

Čím relatívne mladý človek pre-svedčí členov starobylej inštitúcie, aby ho opakovane zvolili za predsedu?

sové, menia sa iba formy jej realizácie. Matica slovenská prekonalala hranice štátov, režimov i historických období. Logic-

roda a podporovať národnú hrdosť už od útleho veku. To všetko robíme najmä v regiónoch prostredníctvom podujatí, ako aj členských, vydateľských a vedeckých aktivít, a to dobrovoľníkov aj profesionálov. Nie sme navyše, práve naopak, v mnohých prípadoch sme suplovali štát, ktorý na rôzne dôležité témy úplne zabudol.

Ako za uplynulý rok a pol ovplyvnila pandémia vašu činnosť?

Živú kultúru nenahradí nič. Pochopili to aj tí, ktorí nútli kultúrne inštitúcie preniesť svoju činnosť na internet. Naša ustanovizňa nie je virtuálna, Matica sú predovšetkým ľudia s kolektívnym historickým i matičným vedomím. Matičiari sa dokázali prispôbiť mnohým zložitým obdobiam a aj teraz sme preukázali, že sa dá pokračovať v práci počas pandémie. Práve počas obmedzujúcich opatrení sme obnovili matičnú Bibliotéku namiesto tej, ktorú nám v roku 2000 zobrali. Informačné ústredie MS pripravilo s vedeckými útvarmi i regionálnymi pracoviskami celú sériu dokumentov venovaných slovenskej histórii, ale aj iných mediálnych aktivít. A to nielen pre verejnosť, špeciálne i pre školy. Často na významné výročia nezabudla jedine Matica. A to nás niektorí vyhlasovali za duplicitných! Vydateľská a odborná činnosť húževnato pokračovala ďalej, čoho výsledkom je ocenenie Titul roka. Vydávame nové matičné časopisy a širíme ich v regiónoch. Pandémia zasiahla Maticu slovenskú veľmi tvrdo. Veľkou ranou bolo aj radikálne zníženie štátnej dotácie pre MS zo strany ministerstva kultúry až o 23 percent, hoci avizovali plošné zníženie 10 percent všetkým kultúrnym inštitúciám. Bola to asi dobrá príležitosť na finančné oklieštenie našej Matice.

Zdá sa, že SZPB a Matica slovenská už dávno, ba možno ešte nikdy nespocovali tak intenzívne ako v čase vášho pôsobenia na poste predsedu. Prihovor Pavla Sečkára k delegátom VZ MS je toho odrazom. Aký je dnes vlastne postoj Matice k odboju a samotnému SNP?

Na Slovensku pôsobí 505 miestnych odborov MS vo všetkých kútoch Slovenska. Maticu slovenskú netreba vnímať ako politickú stranu, kde rozhoduje centrálny názor na organizácie podujatí. Sme z morálneho hľadiska organizácia federatívneho typu s koreňmi v 19. storočí. Naši predkovia ju v roku 1863 založili ako demokratický a slobodný spolok pre všetkých Slovákov a Slovenky bez ohľadu na ich názorovú, náboženskú či sociálnu orientáciu, a to aj napriek neprajným pomerom v Uhorsku. Pochopiteľne, nie je možné, aby 27-tisíc členov MS konalo navlas identicky. Môžem však smelo za ustanovizňu, a menovite za vedenie i Výbor MS povedať, že si vážime a hlásime sa k odkazu odboja proti nemeckému nacizmu, fašizmu, pangermanizmu a iným odnožiam totalitných pravicových ideológií, ktoré negatívne pôsobili nielen počas druhej svetovej vojny. Za seba môžem povedať, že moji príbuzní boli v SNP a sám som urobil veľa na osvetlenie zabudnutých slovenských osobností bojujúcich proti nemeckému nacizmu. Rovnako nedovôlim zneužívanie mena a pôdy MS na propagáciu totalitných, neslobodných a nenávisťných ideológií pravicového či ľavicového typu, ktoré – ako som už vyššie zdôraznil – za pravicu či ľavicu iba kryjú svoj zvrátený boj o moc a ovládanie ľudí.

Bojovník často píše o spomienkových podujatiach na oslobodenie Slovenska a porážku fašizmu, ktoré spoločne organizu-

jú naše ZO s miestnymi odborami MS. Vnímate to ako osobnú iniciatívu miestnych predstaviteľov našich organizácií, alebo prejav rovnakého postoja MS a SZPB k víťazstvu slovenského národného odboja v r. 1945?

Vnímam to ako prirodzený vývoj, ktorý sa prejavuje medzi našimi členskými základňami veľmi dlho. Súčasne je to požiadavka členov a aktivistov obidvoch organizácií. Členov Matice slovenskej aj SZPB spája láska k slovenskej vlasti, láska k slovenským dejinám, organizačná skúsenosť s presadzovaním našich podujatí v mestách a obciach. Okrem dejín SNP je to aj záujem SZPB o národné obrodenie, štúrovskú generáciu, o slovenských dobrovoľníkov v hurbanovskom Slovenskom povstaní 1848 až 1849, Slovákov bojujúcich proti rakúsko-uhorskej tyranii v légiách a v prvom česko-slovenskom zahraničnom i domácom odboji 1914–1918 a podobne. To sú aj témy matičiarov.

Prelínajú sa dokonca aj naše členské základne...

MS a SZPB má množstvo spoločných členov a aktivistov, ktorí pracujú v miestnom odbore MS a v základnej organizácii SZPB tej istej obce. Rovnako aj vo vyšších funkciách. Sám som radový člen SZPB, rovnako viaceré matičných funkcionárov. Ako som už zdôraznil, naša spolupráca je silná aj na ústrednej úrovni. Memorandum o spolupráci povzbudilo a posunulo vec dopredu. Rovnako nesmieme zabudnúť, že sme vystavení útokom rovnakých pseudoliberalných tendencií, dokonca aj SZPB a MS boli postihnuté znížením dotácie štátu, a nebolo to iba kvôli pandémie. Máme aj spoločných nenávisťných protivníkov, ktorí používajú proti nám rovnaké absurdné heslá. Žijeme v 21. storočí a mali by sme držať pomyslene spolu v zápase za zachovanie a rozvíjanie našej demokratickej štátnosti – Slovenskej republiky, slovenskej občianskej spoločnosti a slovenskej kultúry a vedy.

Vnímali ste rozporulosť hodnotenia ocenenia apologeta vojnového Slovenského štátu a nekompromisného kritika SNP Františka Vnuka z rúk nášho vtedajšieho podpredsedu a primátora Ružomberka Igora Čombora na návrh komisie, ktorej ste boli členom?

Vec ma prekvapila v tom, že som sa domnieval, že iniciatíva primátora Igora Čombora bola vopred odkonzultovaná so SZPB, keďže bol vašim podpredsedom. Nestotožňujem

Predsedu Matice Slovenskej Marián Gešper.

foto: Ján Rohár

V rámci matičnej tradície kandidát nielen na predsedu MS, ale i do Výboru MS by mal byť človek, ktorý dlhodobo pôsobí v ustanovizni a aktívne je s ňou roky zžitý. Matiční kandidáti sa neposudzujú podľa predvolebných programov posledných dní, ale už od ich prvých krokov, ktoré v Matici urobili. Myslím si, že matiční delegáti mi vyjadrili vysokú podporu preto, že poznajú moju činnosť už ako predsedu záujmového odboru Mladá Matica (2010–2016), neskôr podpredsedu MS a od roku 2017 ako predsedu MS. Verím, že ma podporili, lebo vedia, čo mám za sebou, čo som pre Maticu a matičné hnutie doteraz urobil. Voľby predsedu na Valnom zhromaždení MS nemožno vnímať ako politickú „kortešáčku“. Nie sú o ľubivých sľuboch či antikampani kandidáta, ako to vidíme pri voľbách od samospráv až po NR SR. Veľmi si vážim delegátov a delegátky na VZ MS, že neskĺzli do politicko-mediálnej roviny a zachovali úctu i dôstojnosť valného zhromaždenia.

V čom spočíva význam existencie MS a jej prínos pre náš národný život v súčasnosti?

Matichné poslanie a myšlienka sú pre slovenský národ nadča-

ky je jej najprirodzenejšia demokratická a slobodná slovenská štátnosť, pre ktorú matičiari toľko obetovali. Súčasná doba je však, bohužiaľ, rovnako rozporuplná a nebezpečná ako minulé. Preto udržanie zvrchovanej a demokratickej Slovenskej republiky si vyžaduje rovnakú vytrvalosť, ako jej dosiahnutie v roku 1993. Úlohou MS je dnes, ako aj v minulosti, udržať a rozvíjať slovenské kultúrne dedičstvo, pozdvihovať kultúrnu a vzdelanostnú úlohu Slovákov a Sloveniek, udržiavať kolektívnu historickú pamäť ná-

Predsedu Matice Slovenskej (druhý sprava) v priestoroch stálej expozície v sídle SZPB.

foto: archív redakcie

Marián Gešper sa často zúčastňuje na oslavách oslobodenia.

Foto: archív MS

sa s názormi Františka Vnuka na Slovenské národné povstanie, respektíve vojnové obdobie. Ako som spomenul, styky a spolupráca so slovenskými krajanmi v zahraničí sú v Matici slovenskej už historickou, no stále živou tradíciou. František Vnuk patrí k slovenským exulantom, v krajanstve i vedeckom prostredí pôsobil dlhé roky – a to zdôrazňujem – aj pri iných vážnych dejinných témach. Je to dlhoročný člen MS. Jeho vedecký prínos je dôležitý pri výskume slovenských cirkevných dejín, ako aj dejín zahraničného exilu. Ako ľudia nemôžeme mať na všetko rovnaké názory.

Rok 2021 sa blíži ku koncu, Matica má po valnom zhromaždení. Aké sú plány Matice i Vás osobne ako jej predsedu?

Posledné obdobie bolo pre Maticu slovenskú veľmi vážne. Predovšetkým sme od roku 2017 navracali autoritu ustanovizne v spoločnosti a sústredili sa na kultúrne, odborné a vydavateľské aktivity, nevenova-

li sa kontroverzným témam, ale naopak témam, ktoré slovenskú spoločnosť spájajú. Vyhlí sme sa straníckej politike, zacielení sme na spoluprácu s krajanmi organizáciami a rozvoj matičných miestnych odborov a folklórnych a umeleckých kolektívov. Bohužiaľ, pandémia dostihla aj Maticu slovenskú s následnou finančnou krízou. Činnosť, ktorú sme nemohli realizovať počas obmedzení, chceme posunúť do ďalšieho obdobia. Podceňiť nemôžeme ani generáčnu kontinuitu Matice, preto budeme pokračovať v omladzovaní matičných štruktúr, čo sa nám doteraz darilo. Plány Matice sú však podobne ako v minulosti strategické a zamerané na desaťročia dopredu. Prispôbime sa požiadavkám moderných foriem práce hodných 21. storočia, ale od principiálnych vecí týkajúcich sa obrany slovenskej národnej a občianskej spoločnosti ustupovať nemôžeme. Budeme posilňovať dobrovoľnícku činnosť miestnych odborov a rozvíjať matičnú vedu, ktorá je dnes veľmi potrebná.

Matica Slovenská vyhlásila rok 2021 za rok Alexandra Dubčeka.

Foto: Ján Rohár

Národovectvo nie je šovinizmus

Ján Rohár

Vlastenci a národovci sa nemajú za čo hanbiť, zdôrazňuje predseda Matice Slovenskej. Dôrazne odmieta prirovnávanie vlastenectva k nacionalizmu, či dokonca šovinizmu. Toto robia len tí, ktorí chcú vlastenectvo poškodiť. Lenže, čo potom vlastne cítia k Slovensku?

SZPB dlhodobo kritizuje nedostatok vlasteneckej výchovy u nás. Aj preto práve ona predstavuje motiváciu našej činnosti s mladými ľuďmi. Mladí sú jednou z priorit aj pre Maticu a Marián Gešper vysvetľuje, že sa im ju darí naplniť.

Mladí preberajú Maticu

„V tejto zložitej dobe ďalšia matičná generácia postupne prevzala štafetu, a to výrazne medzi rokmi 2017 až 2019, čím sme zachránili kontinuitu ustanovizne. Podarilo sa pritiahnúť mládež do radov Matice, mladá a stredná generácia nastúpila do vedenia ustanovizne, výboru a ďalších matičných zložiek,“ vysvetľuje dodáva, že to neprišlo samo. „Predpoklady na to siahajú do prelomu rokov 2010 a 2011, keď sa vyvinulo veľa dlhodobého programového úsilia dať mladým aktivistom šancu presadiť sa.“

Pritom dnes nielen mládež, ale celá spoločnosť je pseudoliberalnými médiami vychovávaná k materializmu, vlastnému prospachu a odporu k všetkému národnému. „Preto si vážim všetkých úprimných matičných činovníkov,“ zdôrazňuje predseda MS. „Mladí matičiari sa združujú v odboroch Mladej Matice, robia rôzne aktivity, ktoré ich zaujímajú, no vždy dbajú na národný odkaz.“ Mladí sú viditeľní aj v Divadelnom odbore MS, v aktivitách umeleckých kolek-

tívoch, ale aj na pracoviskách a útvaroch ustanovizne. Výchova matičnej mládeže je prioritou, „no nie mentorovaním, ale vytvorením priestoru pre mládež samostatne pracovať,“ podčiarkuje.

Vlastenectvo – vzťah k Slovensku

Práve mladým ľuďom treba prijateľnou formou vysvetliť, aby sa nebáli vlastenectva, ktoré nemá nič spoločné s nacionalizmom či dokonca šovinizmom, ako sa to jeho kritici usilujú vykreslovať. „O týchto pojmoch sa najmä v médiách hovorí veľmi zavádzajúco,“ konštatuje M. Gešper. „Národovectvo si zamietajú so šovinizmom. Pritom slovenským vlastencom môže byť aj občan rusínskej či maďarskej národnosti, ak sa stotožňuje so Slovenskom ako svojou vlasťou.“

Hoci slovo národovectvo znie trochu ako z 19. storočia, podľa predsedu MS najlepšie vystihuje matičiarov s odkazom na najvýznamnejšie osobnosti Matice od vzniku: „Slováci neboli šovinisti, ich národovectvo malo obranný charakter a nebolo namierené proti iným národom. Je potrebné ho odlišiť od rôznych pravícových totalitných ideológií, ktoré sa iba kryjú za vlastenectvo, no v skutočnosti im ide o nenávisť, ovládanie ľudí a moc.“

Rozvoj národnej kultúry

Matičiarom nemožno vyčítať, že svoje aktivity smerujú na svoj národ, čo médiá prezentujú ako nejakú formu nacionálneho šovinizmu. „Csemadok tiež pracuje pre maďarskú menšinu či Rusínska obroda pre Rusínov. My, Slováci a matičiari, máme rovnaké právo na rozvíjanie slovenskej národnej kultúry, hoci sa to mnohým nepáči,“ uzatvára M. Gešper.

Spolupráca slovanských Matíc

Braňo Ondruš

Matica Slovenská nežije izolovane ani v medzinárodnom priestore. Dôkazom, že nie je nositeľkou nacionalistických či dokonca až šovinistických tendencií je o. i. jej živá spolupráca s Maticami Slovenskými v zahraničí, ale aj s maticami iných slovanských národov. Predseda MS Marián Gešper upozorňuje, že tým sa výpočet medzinárodnej spolupráce MS nekončí.

Za prirodzených partnerov v zahraničí označuje predovšetkým sesterské matice slovenské, teda matice našich tradičných slovenských menšín v iných štátoch, ako aj slovenské krajané spolky. Patria sem však aj tradičné univerzity a vzdelávacie inštitúcie a, pochopiteľne, matice slovanských národov.

Nie sme zakuklenci

„V júni 2019 sa nám podarilo usporiadať 4. Kongres matíc a inštitúcií slovanských národov v Martine, čo bolo veľmi dôležité pre výmenu informácií o tom, v akom stave sa nachádza každá matica, spolok či inštitúcia a ako môžeme spolupracovať vzhľadom na súčasnú dobu,“ vysvetľuje M. Gešper.

Zdôrazňuje, že Matica slovenská síce vždy primárne slúžila slovenskému národu vo vlasti a neskôr našim krajanom v zahraničí, no nikdy nefungovala ako „zakuklený“ spolok: „Aj naši predchodcovia považovali za dôležité komunikovať a spolupracovať s bratskými národmi. V tomto zmysle pokračujeme v ich diele, pretože sa za 158 rokov existencie MS osvedčilo.“

Podpora zahraničných MS

Treba zdôrazniť, že Matica už počas prvej republiky aktívne komunikovala na odbornej úrovni i s inými inštitúciami aj neslovanských, zväčša menších európskych národov. „Dokonca aj SZPB má možnosť prispieť článkami do

nového periodika MS, zameraného na medzinárodnú spoluprácu, Slovanského obzoru.“

Je pochopiteľné, že vzhľadom na početnosť slovenskej menšiny je asi najsilnejšou Matica Slovenská v Srbsku, ktorá sa úspešne rozvíjala už v bývalej socialistickej Juhoslávii. Pre Maticu u nás je dôležitá spolupráca s MS v zahraničí, ako aj s inými krajanými spolkami, aby čo najúspešnejšie naplnili poslanie posilňovať národnú identitu Slovákov tam, kde žijú v cudzom prostredí.

„Veľmi agilným pracoviskom MS je Krajané múzeum MS v Martine,“ zdôrazňuje predseda MS: „Hoci nejde o krajané múzeum v pravom slova zmysle a je to skôr pracovisko pre styk a spoluprácu, ako i vedecký výskum zahraničných Slovákov, veľa urobilo pre podporu národného povedomia našich Slovákov a Sloveniek za hranicami vlasti.“

Všimli si ich i politici

V minulosti mala Matica slovenská oveľa väčšie kompetencie priamej podpory vo vzťahu k našim krajanom, lenže postupom času ich štát Matici odobral a prerozdelil iným inštitúciami. „Najmä dotácie pre krajanov už zabezpečuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí,“ vysvetľuje M. Gešper. „Musím povedať, že s úradom má Matica slovenská veľmi dobrú spoluprácu. Som rád, že súčasný predseda ÚŠZZ Milan Ján Pilip reflektuje na to, čo krajané potrebuje,“ dodáva.

Bez Matice a veľmi dlhej histórie jej vzťahov so Slovákami žijúcimi v zahraničí sa podľa M. Gešpera na Slovensku o krajanoch veľmi hovoriť nedá: „Je len na prospech našich menšín a diaspór v zahraničí, keď v nich pôsobia matičiari. Sú tak výrazní, že ich nedokážu obísť ani vrcholní slovenskí politici pri návštevách našich menšín v Srbsku, Chorvátsku či na Ukrajine.“

Stretnutia pri Odre, na ktoré sa nezabúda

Martin Krno

V malebnom údolí rieky Odry neďaleko severomoravského mestečka (městysa) Spálov sme sa v rámci spoločného rokovania predstaviteľov SZPB a Českého svazu bojovníkov za svobodu (ČSBS) stretli aj s Bratislavčanom Rudolfom Wittenbergom.

Už síce hovorí po česky, ale sa k nášmu hlavnému mestu stále hlási. Veď sa tu v roku 1940 narodil: „V židovni, ten dom ešte stojí nad pamätníkom Chatama Sofera pri tuneli,“ upresňuje

kali Rudolfovi starí rodičia, dve tety a strýko, tých nacisti poslali rovno do plynovej komory. Rodina sa vrátila do Bratislavy, no po februári 1948 poslúchla výzvu na zaľudnenie vyprázdne-

Otec spolupracoval s generálom Otakarom Zahálkom, ktorý už v apríl 1939 inicioval založenie miestnej zložky odbojovej organizácie Obrana národa. Neskôr ho zatkli gestapáci a v júni 1942 popravili v Brne. Po otca si prišli začiatkom februára nasledujúceho roku. Počas väznenia v Zlíne posielal desiatky písomných odkazov s varovaním či radami, ktoré Danka a jej brat Otakar roznášali počas piatich mesiacov po celom okrese. Tak spolu zachránili mnoho ľudských životov.

„Darilo sa nám to tak, že brat vyliezol na ramená strýcovi Petrovi a pomocou pevnej udice sme prepašovali cez vysoký plot balíky s jedlom a spiатky zase motáky. Žiaľ, neskôr uja nacisti chytili a v apríli 1945 ho popravili v Mauthausene“

Štrnásťročná konšpirátorka

Františkovi Gajdošíkovi na súde v Uherskom Hradišti nedokázali odbojovú činnosť. Napokon dostal iba pol roka basy za hospodársky delikt, pretože pri zatknutí uňho našli 25 kilogramov mäsa. „Na trest nenastúpil, rodinný lekár mu poradil, aby predstieral onemocnenie a tesne pred röntgenovým

Predseda SZPB Pavol Sečár s predsedníčkou OV ČSBS v Novom Jičine Emiliou Bartoňovou (v strede) a so Zdeňkou Valouchovou pri pomníku v obci Zákřov.

stretol i so svojim bratom Josefom, prezývaným Kopanský, ktorý viedol jednu skupinu príslušníkov 1. československej brigády Jána Žižku. Vtedy šikovnú dievčinu čakala nová úloha.

Pred rokom s otcem v márnici, v dome na cintoríne a v prílahlom lese poschovávali v rozličných skrýšach poskladané zbrane, granáty a strelivo. Každý kus zavinuli do modrého baliaceho papiera, do ktorého sa balili učebnice a školské zošity. Všetky označili rímskymi číslicami, ktoré si mala Danka zapamätať. Otec jej potom posielal konšpirované odkazy typu

rodné výbory ako veliteľ četnickeho oddelenia v Prostějove.

Gestapo Váňu zatklo vo februári 1944, v júli ho odsúdili v sliezskom meste Vratislav (vtedy Breslau) na trest smrti a v januári nasledujúceho roka popravili. Neraz i polomŕtve telá 38 odbojárov nahádzali do studne, len dvaja sa v noci zachránili. Telá obetí exhumovali až v júni 1946. Spolu s ostatnými druhmi Roberta Váňu pietne pochovali na Ústrednom cintoríne v Brne.

Agilná pani Zdeňka, ktorej odborným radám načúval svojho času aj federálny minister financií Václav Klaus, napriek

Ján Páček z Banskej Bystrice (vľavo) a českí odbojármi Zdeňka Valouchová a Rudolf Wittenberg.

pán Rudolf. „Bratislavu som si však veľmi nevyužil. Keď sa začal pohon ľudáckeho režimu na Židov, naša rodina sa presťahovala do obce pri Brezne. Názov si nepamätám.“

Otca odbojára napriek tomu gardisti po čase chytili a poslali do jedného z koncentračných táborov. V januári 1944 sa Rudolfovi narodil brat Zoltán. Krátko na to chceli partizáni poslať jeho matku s dôležitým ústnym odkazom do Bratislavy. Veľmi sa jej do toho nechcelo. Veď ešte kojila synčeka. Vraj keď vezme so sebou malé deti, nebude podozrivá. Opak bol pravdou...

Ujo, má sa zdravieť na zdar!

„Cestovali sme vlakom,“ spomína si aktivista ČSBS, „do nášho kupé si prisadol gardista. Keď sme zastavili pri jednom strážnom domčeku, pri ktorom dajaký chlapík okopával záhradku, muž v čiernej uniforme sa mu cez otvorené okno pozdravil fašisticky Na stráž! Ja som mu na to povedal: Ale ujo, veď sa má zdravieť na zdar!“ A oheň bol na streche.

Matku vypočúvali, potom ju i so synmi poslali do koncentračného tábora v Seredi a odtiaľ do Terezína. Od večera do rána musela pracovať v dajakej výrobnej prevádzke, Rudolf sa ako štvorročný staral o Zoltána, aj ho tam naučil sedieť. Našťastie sa dožili oslobodenia. A keby len to, na ceste domov úplne náhodou stretli na jednej železničnej stanici otca! Objímania nebolo konca-kraja...

Konca vojny sa však nedoč-

ného českého pohraničia. Dnes pán Wittenberg žije v Novom Jičine v Moravskosliezskom kraji, kde sa aktívne zapojil do činnosti ČSBS.

Motákmi zachránila desiatky životov

Na večernom posedení pri cimbalovke troch bratov a jedného ich bratranca, ktorá vyhrávala aj slovenské pesničky, Na Kráľovej holi nevnímajúc, sme sa zoznámili s obdivuhodnou Danou Milatovou z Nového Jičína. Už ako 14-ročná robila na Zlínsku spojku partizánom, dokonca im vo futre z huslí nosila zbrane!

„Vyrastala som v Lesnom cintoríne zriadenom Tomášom Batom, kde bol môj otec František Gajdošík správcom. Svetoznámeho továrniko po jeho tragickej smrti pri leteckom nešťastí práve tam pochovali,“ prekvapivo začína svoj príbeh. Počas druhej svetovej vojny stretávala v domčeku na cintoríne českých antifašistov.

Medzi ocenenými českými odbojarmi vedením SZPB bol aj rodák z Bratislavy Rudolf Wittenberg (druhý sprava).

vyšetrením prehltol tri stvrdnuté guličky chleba. Tie potom na snímke vyzerali ako vredy na dvanásťstorníku,“ spomína si pani Dana. „Keď mal po troch mesiacoch liečby nastúpiť do transportu, utiekol. Ukrýval sa na Valašsku u príbuzných.“

Tam sa spojil s partizánmi. V novembri 1944 sa v lesoch

„XXIV“ a ona už vedela, čo má partizánom do hôr priniesť.

Agilná dcéra odbojára v každom veku

Porozprávali sme sa aj so Zdeňkou Valouchovou narodenou v roku 1936. Jej otec, štábný kapitán Robert Váňa, pôsobil v ilegálnej organizácii Ná-

svojmu veku pôsobí ako predsedníčka Združenia oslobodených politických väzňov a pozostalých, ktoré je kolektívnym členom ČSBS. Súčasne pracuje v sociálno-zdravotnej komisii jeho ústredného výboru. Najnovšie je riadne napálená pre nacistický kríž, ktorý nedávno miestni zrejme spolu s niekdajšími Sudeťákmi obnovili v Jizerských horách pri obci Kořenov. Ale o tom niekedy inokedy.

V hoteli U Maria Skály na brehu horskej riečky Odry, ktorý, mimochodom, opravil a ďalej zveľaďuje syn Dany Milatovej, sme sa porozprávali aj s ďalšími členmi z našej partnerskej organizácie z Čiech a Moravy. Všetci to boli milí, skromní, duševne svieži ľudia, so zásadnými postojmi i k súčasnému dňu vo svojej vlasti, na Slovensku a vôbec vo svete. Na takéto cenné stretnutia sa nezabúda.

Foto: Martin Krno, Jiří Csermelyi a Ladislav Skrak

Pred obnoveným hotelom U Maria Skály účastníci stretnutia SZPB a ČSBS, sediaci Dana Milatová.

Šesťdesiat dní národa, ktorý povstal (1.)

Gustáv Murín

Spisovateľ, esejista, publicista a prírodovedec Gustáv Murín (62) pripravuje do tlače zaujímavú knihu Povstanie – 60 DNÍ NÁRODA. Autor chce čitateľom, najmä mladším, priblížiť túto významnú historickú udalosť netradične – menej známymi krátkymi povstaleckými príbehmi, neraz momentmi, ktoré rozhodovali o ďalšom spoločenskom vývoji našej vlasti. Pri-nášame prvé ukážky z jeho rukopisu.

**Utorok 29. augusta 1944.
Zatknutie generála Turanca**

Na letisko Tri Duby priletel novovymenovaný veliteľ Slovenskej armády generál Jozef Turanec. Povstalecký veliteľ tamojšej Kombinovanej letky vtedajší kapitán Jozef Tóth si spomína: „Asi poldruha hodiny po odlete gen. J. Turanca z Trenčianskych Biskupíc mi telefonovala jeho manželka, či už manžel priletel do Banskej Bystrice, lebo jej sľúbil, že sa okamžite prístátí na Troch Duboch ozve.“

Tóth, zapojený do priprav Povstania, ju upokojoval mylným tvrdením, že na generála

kov z Okoličného, Bodíc, Važca, zo Svitú, ako aj vojaci železničného strážneho oddielu. Prečísľali tak miestnych Nemcov, ktorým nepomohla ani posila FS (Freiwillige Schutzstaffel), polovojenského oddielu nacistickej strany z Kežmarku. Poprad ovládli povstanci.

Partizán Tibor Donoval spomína: „Prvý raz sme zažili naozajstnú akciu, keď sme pochodovali na Poprad. V jednej zo zákrut sa oproti nám z ničoho nič vyrútili dva nepriateľské pancieráky. Všetci okolo mňa sa rozutekali. Ako keď strelíš do vrabcov. Ostal som sám, skry-

meckej menšiny komplikovala i prítomnosť nemeckého vojaka v meste. Nemci sa zabarikádovovali v budove dievčenského gymnázia, pošty a v celulózke.

Bola tu spojovacia jednotka posilnená žilinskými občanmi nemeckej národnosti a evakuantmi zo Spiša, Turca a ďalších oblastí. Čakali na pomoc spoza hraníc a ostreľovali presúvajúce sa jednotky, ktoré prešli na stranu SNP.

Na blokovanie nepriateľa povstanci vyčlenili údernú skupinu poručíka letectva Štefana Filipa. Posilnila ju čata ľahkých tankov z Martina, ktorých príchod však zbrzdila skupina asi 40 Nemcov vyzbrojených protitankovými zbraňami, ktorá z lesíka severovýchodne od obce Stráňavy blokovala cestu Strečno – Mojšova Lúčka. Túto prekážku zlikvidovala časť roty nadporučíka Jána Zubríka s podporou zmienených tankov a partizánov.

Štefan Bodnár, veliteľ tankovej čaty, v rozhovore pre médiá povedal: „Tankisti smerovali do kasární ulicou a netušili, aké nebezpečenstvo tam je, keď sedeli na tanku a Nemci v každom okne s guľometmi. Pravdepodobne však boli zle informovaní, dali sa pomýliť kombinézami a pieskovou farbou tankov, a tak namiesto toho, aby strieľali do vystrčených tankistov, začali mávať a jasť. Takto sa dostali tanky až do kasární.“

Ide o ďalšiu kuriozitu Povstania – kamufláž týchto tankov bola africká, lebo Rommelove jednotky Deutsches Afrika Korps nacvičovali púštny spôsob boja v oblasti naviatych pieskov na slovenskom Záhorí. Teda tam, kde neskôr po ďalšie desaťročia mala ČSLA vojenský výcvikový priestor. Tieto slovenské tanky sa na akékoľvek exotických cvičeniach zrejme tiež zúčastnili alebo ich Nemcom zapožičali.

Krátke, no neúprosne boje v Žiline

Nemci usadení v dievčenskom gymnáziu počas bojov

Niekdajší veliteľ partizánskej skupiny Vtáčnik Jozef Hagar so svojimi deťmi v Malinovej pred pamätníkom partizánov, august 1959.

v Žiline vyradili dva povstalecké tanky výbušnami zhodenými z vyšších poschodí. Očitý svedok nemenovaný školník po rokoch tvrdil:

„Krátko potom sa spoza rohu toho domu vynoril človek s puškou v ruke, ale okamžite dostal dávku zo samopalu a bolo po ňom... Bolo asi o desiatej hodiny večer, keď naraz oproti mne padol výstrel a strela sa zabodla do múru oproti. Vtom popri mure Legionárskej ulice blízko Štátnej banky sa začali približovať dvaja slovenskí vojaci s ľahkým guľometom a jeden civil. Hneď som ich upozornil, aby ďalej nešli, že ich postrielajú. Bleskove prebehli na stranu, kde som mal byť a prešli cez môj byt do dvora dievčenského gymnázia a chceli tam zaujať palebné postavenie, aby mohli paľbou ovládať križovatku pred poštou.“

Len čo som vyšiel hore na poschodie, počul som hučať motory nemeckých obrnených transportérov od Bratislavskej cesty, ktoré išli na pomoc zabarikádovaným Nemcom. Hneď som na to upozornil troch našich bojovníkov, aby ušli. Len čo preskočili cez ohradu, Nemci vtrhli do gymnázia.“

Úderná skupina poručíka Filipa plnila svoju úlohu až ve-

čer 30. augusta, keď povstalecké jednotky ustúpili na obrannú čiaru Strečno – Varín. Na železničnej stanici Nová Žilina sa ešte podarilo odzbrojiť 80 nemeckých vojakov z vojenského transportu.

Aj žandári sa pridali k Povstaniu

Svedectvo žandára troch režimov v Prievidzi Gustáva Polčíka: „Dívam sa cez okno a vidím – voľajaký Mikuš z Cigľa, čo bol potom v Ninisovom oddiele, a ešte jeden, meno som už zabudol, vyťahujú z domov Nemcov. Tých, čo tu žili, obchodníkov, úradníkov a tak. S pištoľami išli na nich: Ruky hore! A hovorím si: Všetci už je to Povstanie! Potom k nám na stanicu prišiel Svitok, akurát som mal službu. Tak skromne sa pýta: Tak čo, žandári, zapojíte sa do Povstania? Ja mu na to: Čo vy reku nevieme, my už dávno spolupracujeme! A išiel ďalej.“

Povstaleckú výzvu podpísal Lexmann. Lebo keby tam dali Svitka, tak by to nebol nik rešpektovať. Ale jeho považovali za váženého človeka, právnik. Mňa pridelili k Jozovi Hagarovi, ktorý mal na starosti bezpečnosť. Určoval nám, kde a ako máme zasiahnuť. Zvlášť potreboval vedieť, keby sa chystala nejaká kontrarevolúcia. Každú chvíľu sa objavila hláška, že ktosi je proti. Prišla správa, že mlynár v Opatovciach robí akciu proti Povstaniu. To bolo ešte nejaký začiatkoch, keď sme sa držali pokope. Podvečer mi Hagara volal, aby som tam šiel a spravil poriadok. Dal mi k dispozícii dve autá s vojakmi. Prišiel som tam, však ma poznali, lebo to bol môj obvod. Pýtam sa, čo sa tu robí. Vraj nič...“

Mlynár bol len taký rozumkár, iba volačo trepol. Nič vážne, ani sa nič nechystalo. Keď som to objasnil, vojakov som zobral späť do Prievidze a telefonoval som Hagarovi, že sa nič nedeje.“

(Voľné pokračovanie, medzititulky redakcia Bojovník)

Turanec s gen. F. Kirchnerom po vyznamenaní nemeckým Rytierskym krížom. Roku 1947 ho Národný súd odsúdil na trest smrti zastrelením, prezident E. Beneš mu zmiernil trest na 30 rokov väzenia. Zomrel v Leopoldove roku 1957.

čakal Ján Golian a spolu v poriadku odišli. To ju neuspokojilo a celá rozrušená volala ešte trikrát. Mala neblahé tušenie a to sa naplnilo.

Turanecova prítomnosť na Hlavnom veliteľstve v Banskej Bystrici by len zdramatizovala už rozbehnutú povstaleckú akciu a tak ho dal Golian zatknúť. Turanec sa autom dostal iba asi kilometer za letisko, kde na neho čakal kapitán Štefan Hanus s vojenskou hliadkou. Generála v tichosti odviezli do Jegerovho partizánskeho tábora, aby jeho „zmiznutie“ išlo na účet partizánov. Pre tie dni bolo typické, že Turanec sa do Bys-trice vôbec neponáhlal. Veď po ceste z Bratislavy strávil noc u rodiny v Trenčíne...

Rozhodla odvaha jediného človeka

Poobede prišli do Popradu z Ružomberka dve čaty partizánov pod velením komisára oddielu Jaroslava Šolca. Postupne pribudli skupiny dobrovoľní-

tý za dvoma maličkými stromami pri ceste. V jednom momente som začal sám od seba páliť z guľometu...

Pamätám si, že som sa snažil modliť, no nevedel som si spomenúť na celý Zdravas. Tak som si dookola opakoval iba Svätá Mária, Svätá Mária... Mal som horúcu hlavu, vypálil som asi jedenásť zásobníkov. Vytrhol ma z toho až krik nadporučíka: Donovale, prestaňte strieľať! Až vtedy som si uvedomil, že môj guľomet zahnal tie dva pancieráky. Pochopil som, že sa to dá, keď aspoň jeden človek nájde odvahu. Ak by boli všetci utiekli, tak nás tam do jedného pobijú.“

Ako Nemci vítali povstalecké tanky

Padol aj prvý smrteľný výstrel. Jeden zo žilinských Nemcov namieril pištoľou na práve zmobilizovaného vojaka, neďaleko stojaci sovietsky výsadkár však vystrelil prvý... Situáciu tu okrem výraznej ne-

Nástup do Povstania.

Skrášľovanie expozície múzea

Nápomocný pri obnove vojenskej techniky bol aj Matúš Kičina (prvý sprava v druhom rade), aktívny člen ZO SZPB Svidník.

foto: autor

Jozef Žižák, tajomník ObIV SZPB Svidník

V období letných a jesenných mesiacov sa uskutočnila údržba vojenskej techniky z čias 2. svetovej vojny v prírodnej expozícii Vojenského historického múzea vo Svidníku.

Akciu zorganizoval Vojenský historický ústav Bratislava spolu s Vojenským historickým múzeom Svidník za pomoci Tankového práporu Trebišov, 21. mechanizovaného práporu Trebišov, 23. motorizovaného práporu Trebišov a Protiletadlovej raketovej brigády Nitra.

Zúčastneným vojakom prišiel predseda ZO SZPB vo Svidníku Milan Magulák spolu s členmi výboru poďakovať za ich prínos pri skrášľovaní historickej vojnovnej techniky, ktorú chodí obdivovať široká verejnosť.

Ako vďaka im odovzdali v týchto horúcich dňoch osviežujúcu minerálku, sladkosť a informačné brožúrky o histórii mesta Svidník a blízkeho okolia.

Trebišovčania si uctili hrdinov SNP

Marián Kudrík, podpredseda ObIV SZPB a predseda ZO v Strednej nad Bodrogom

Členovia predsedníctva ObIV SZPB v Trebišove si 24. septembra uctili pamiatku hrdinov Povstania položením venca k pamätníku SNP v Banskej Bystrici.

Účastníci pri položení venca.

foto: Július Ragán

V rámci následného zasadania predsedníctva v priestoroch Múzea SNP odovzdali medailu Milana Rastislava Štefánika III. stupňa za príkladnú a obetavú prácu v prospech SZPB Alexandrovi Gergelymi a Dušanovi Koškovi. Po zasadaní ich expozíciami múzea previedla odborná sprievodkyňa Ema Bullová.

Na spiatočnej ceste sa účastníci poklonili pri pamätníku obetiam 2. svetovej vojny v Nemeckej. Organizačne pomohol akciu uskutočniť člen Ústrednej rady SZPB a predseda ObIV SZPB v Banskej Bystrici Ján Páček.

Na Mestskom úrade v Ružomberku 5. októbra slávnostne odovzdali zástupcovia ministerstva obrany s primátorom pamätne medaile k 75. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny siedmim vojnovým veteránom a štyrom zaslúžilým funkcionárom SZPB z dolného Liptova a Oravy.

Text a foto: Štefan Novák, tajomník ZO SZPB Dolný Kubín

Menej známe miesta Povstania

Lubomír Jančo, predseda ZO SZPB v Žiari nad Hronom

Členovia ZO SZPB Žiar nad Hronom sa rozhodli navštíviť pamätne miesta SNP vo svojom okolí, o ktorých toho dovtedy veľa nevedeli.

V máji minulého roka sme zorganizovali poznávací zájazd do Detvy a Hriňovej, oboznámili sme sa udalosťami v národnoslobodzovacom boji v tomto kraji. Následne v októbri sme sa chceli zúčastniť na tamojšej tradičnej spomienke na partizánsku vojenskú prehliadku z roku 1944.

Kvôli pandémie sa nám to podarilo až tento rok: v sobotu 2. októbra 45 členov našej ZO položilo kyticu k pamätníku partizánskej prehliadky. Hos-

titelia sa nám poďakovali príjemným posedením, pri ktorom sme sa vzájomne oboznámili s činnosťou i plánmi.

Po stretnutí v Detve sme sa zastavili len pár kilometrov za mestom pri dvoch pamätníkoch, o ktorých členovia vedeli len málo. V horskej dedinke hornej Hronskej Dúbravy sa skrýva malý cintorín, kde je pochovaných 30 bojovníkov, ktorí padli v SNP. Predseda tamojšej ZO Milan Renčo nám porozprával o histórii bojov a my

sme potom položili kyticu kvetov k obnovenému pamätníku, kde sú už doplnené mená padlých hrdinov.

Odtiaľ sme sa presunuli do horskej osady Kľačany, dnes súčasť obce Trnavá Hora. Navštívili sme pamätník SNP, ktorý je najväčší v tamojšej oblasti. Je venovaný Petrovi Kubikovi, interbrigadistovi a veliteľovi 1. práporu partizánskej brigády kapitána Jána Nálepku, ktorý v tomto priestore padol v boji proti nemeckým okupantom 10. októbra 1944. V roku 1967 ho slávnostne odhalil vtedajší predseda ÚRSZPB Šimon Žbirka (otec speváka Mekyho Žbirku), ktorý pochádza z tejto obce.

Časť účastníkov pri pamätníku SNP Petra Kubika v Trnavej Hore.

foto: autor

Oslavy SNP v Žiline

Branislav Balogh

V žilinskom kraji sa tento rok uskutočnili mnohé podujatia spojené s SNP. Ich počiatkom boli oslavy v Lesoparku Chrást, na ktoré nasledujúci deň nadviazali oslavy na Strečne a v Sade SNP pri Pamätnej doske generálmajora Jozefa Dobrovodského.

Na oboch miestach si predsedníčka ŽSK Erika Jurínová spolu s diplomatmi, tajomníčkou ObIV Žilina Lýdiou Ovseníkovou a zástupcami ďalších organizácií pripomenuli hrdinstvo niekoľkých

stoviek francúzskych partizánov a bojovníkov v SNP.

Oslavy sa konali aj na území niekdajšej obce Magale, kto-

rú nacisti vypálili, a už nedošlo k jej obnove. Miestne spomienkové stretnutia organizované samosprávou, organizáciami SZPB a inými združeniami sa uskutočnili vo viacerých obciach.

Erika Jurínová (tretia zľava) s delegáciou SZPB.

foto: autor

V Starej Turej sa poklonili pamiatke hrdinov

Zuzana Zigová, predsedníčka ZO SZPB v Starej Turej

V sobotu 10. októbra si položením kytice k pamätníku I. V. Dibrova v Starej Turej pripomenuli výročie jeho úmrtia, ku ktorému došlo 13. októbra 1944.

Od pamätníka v Starej Turej sa účastníci presunuli od partizánskeho bunkra, ktorý je v horách pod Veľkou Javorinou, do Vetešovho jarku, kde pôsobil so svojim oddielom aj kapitán Miloš Uher.

Partizánsky oddiel bol súčasťou partizánskej brigády I. V. Dibrova, ktorá niesla názov Druhá československá partizánska brigáda J. V. Stalina. Prí-

tomní si so záujmom vypočuli celú históriu tejto brigády a tí statnejší pokračovali výstupom na hrebeň Bielych Karpát k pamätníku I. V. Dibrova.

Pamätník je postavený na

mieste jeho skonu, hoci bol partizánmi pochovaný v osade Španie na bošáckych kopaničiach. Po oslobodení telo preniesli do jeho rodnej Alexandrie na Ukrajinu.

Účastníci stretnutia pri bývalom partizánskom bunkri.

foto: autorka

Splnené predsavzatie

Vojtech Nárožný, predseda ZO SZPB v Starej Kremničke

Pri obrane obce Stará Kremnička v SNP v októbri 1944 zahynulo 23 povstaleckých vojakov a partizánov. Čatár Ján Výboštok zomrel po prevoze do nemocnice vo Zvolene. Pochovali ho v Zvolenskej Slatine. Ostatní padlí hrdinovia boli pochovaní do piatich hrobov na cintoríne v Starej Kremničke. Podarilo sa zistiť mená, bydliská a u niektorých aj dátum narodenia.

Na čelnú stenu domu smútku umiestnili členovia miestneho SZPB mramorovú tabuľu

s menami padlých hrdinov a vytvorili tak nové dôstojné pietne miesto, ktoré bude trvale pripomínať hrdinov boja nášho národa proti fašizmu.

Podarilo sa získať mnoho dôležitých údajov o živote i rodinách padlých bojovníkov spolu s niekoľkými fotografiami. Všetky nové zistenia sa sústreďovali do 2. a 3. doplnenia vydania publikácie „Stará Kremnička v 2. svetovej vojne“ v auguste 2018 a júli 2019. Publikáciu dostali všetci členovia SZPB a rodiny padlých bojovníkov.

Za posledných 6 rokov si členovia SZPB po dohovore s príbuznými splnili svoju vlastneckú a občiansku povinnosť

V Starej Kremničke si uctili padlých hrdinov položením vencov na ich hroby.

foto: autor

zapálením sviec a položením kvetov a vencov vďaka na ich hroby.

Pred pietnym aktom na cintoríne si zaspievali partizánske a hymnické piesne a položi-

li kytice kvetov k pamätníkom v obciach. Krátky, no dôstojný program pri hrobch padlých začínal príhovorom predsedu SZPB. Speváci zaspievali pieseň „Len v tvojom náručí“. Za-

pálili sa sviečky a starosta obce kľádol vence vďaka. Potom odznela báseň „Večer na Ďumbier“ a piesňou „Slovenská modlitba“ sa ukončili slávnostné pietne akty.

Beh na počesť oslobodenia

Ján Rohár

V Senci sa aj tento rok napriek nepriaznivej pandemickej situácii konal tradičný beh pri príležitosti oslobodenia mesta Senec. Organizátori ho z dôvodu uzavretia škôl presunuli na september.

Na súťaži sa zúčastnili štyri družstvá základnej školy Jozefa Gregora Tajovského, dve dievčenské a dve chlapčenské. Išlo o ôsmakov a devia-

takov. Prítomným žiakom sa pred samotným behom prihovoril predseda ZO SZPB Senec Zdenko Marton, ktorý zdôraznil význam pripomínania si výročia oslobodenia mesta aj takýmito športovými aktivitami a súťažami.

Po úspešnom absolvovaní behu každý účastník dostal od výboru ZO chutnú odmenu a prví traja výhercovia z každého družstva aj diplom a medailu. Veríme, že budúci rok sa opäť ako v minulosti budú môcť zapojiť aj ďalšie senecké školy.

Senecké školáčky na štarte behu na počesť oslobodenia.

foto: autor

SNP v Šoporni

Miroslava Baranová, ZO SZPB v Šoporni

Posledné prázdninové dni sú v našej obci tradične „vyhradené“ pre oslavy SNP: najskôr sa koná pietne kladenie vencov, potom varenie guláša, pečenie inšého a nechýba pekný kultúrny program a slávnostná vatra.

Pietny akt pri pamätníku hrdinov Povstania bol tento rok o niečo slávnostnejší. Sprievod viedli členovia Klubu vojenskej histórie z Nitry vo vojenských rovnošatách z druhej svetovej vojny. Tradične sa zúčastnili zástupcovia ObčV SZPB Galanta, členovia našej ZO, starosta, poslanci, zástupcovia mladých v krojoch a ďalší obyvatelia obce. Speváci Šopornianskej Lipky dotvorili slávnostnú atmosféru. Bodkou za podujatím bol príhovor zástupkyne ruského veľvyslanectva na Slovensku.

Súčasťou osláv bola tradičná

súťaž vo varení guláša, tento rok sa zapojilo veľké množstvo družstiev. A nielen vôňa guláša sa šírila obcou. Všade bolo cítiť aj „šopornanské inšé“, čiže zemiakové pagáče. Šikovné gazdinčky napiekli pre porotu aj účastníkov. Najlepšie pekáčky si odniesli malú pozornosť. Tento rok boli v porote aj známi kuchári Peter Varga a Tinka Karmažín, ktorí mali veľmi ťažkú úlohu.

V Dome kultúry vystavovali

svoje najlepšie kúsky záhradkárí, ovocinári, zeleninári, včelári a čipkárky. Pastva pre oči i chuťové bunky. A na dôvažok sa degustovalo, koštovalo a hodnotilo víno miestnych vinárov. Pečený voňavý diviak od poľovníkov určite chutil každému.

Na pódiu sa vystriedali Važina, Važinka, Važinár, Šopornanská Lipka aj Šikesovci. Nechýbala tradičná vatra. Krásny slávnostný deň uzavreli Čarovné ostrohy, ktoré boli zážitkom pre všetkých zúčastnených.

Slávnostný úvod osláv SNP v Šoporni.

foto: autorka

Deň na Morskom oku

Anna Zabloudilová, predsedníčka ZO SZPB Strážske

V sobotu 25. septembra usporiadala ZO SZPB v Strážskom zájazd na Morské oko. Cieľom tohto podujatia bola návšteva pomníku padlých partizánov v 2. svetovej vojne v Remetských Hámroch, ktorý bol postavený na počesť zlikvidovaných sovietskych rozvedčikov vyslaných na pomoc účastníkom SNP.

Veniec k pamätníku položili študenti Eva a Jakub Luptáčikovi spolu s Jurajom Sabolom. Účastníci si zaspievali pieseň „Večná pamiatka a blažený pokoj“ a pripomenuli si udalosti z jesene 1944. J. Kormaník vo svojom príhovore opísal podrobnejšie udalosti, ktoré sa tam stali. Pozvanie prijali predseda ObčV Michalovce M. Prega a predsedníčka krajskej organizácie Únie žien Slovenska Košice B. Géciová.

Cesta účastníkov pokračovala smerom na Morské oko, kde si v krásnej prírode oddýchli a načerpali nové sily. Jazero vrátane okolitých lesov je vyhlásené za národnú prírodnú rezerváciu a patrí do Svetového prírodného dedičstva UNESCO.

Položenie venca k pamätníku v Remetských Hámroch sa zhostili mladí.

foto: autorka

Jednota dôchodcov tiež žije oslavami SNP

Branislav Balogh

O tom, že udalosti SNP sa dotýkajú celého národa, svedčí aj široké spektrum organizácií, ktoré si jeho význam pripomínajú. Keďže SZPB nemá v každej obci ZO, niekde prevzali pripomínanie si týchto udalostí spriatelené organizácie.

V Moravanoch nad Váhom sa každoročne ZO Jednoty dôchodcov na Slovensku zhostuje tejto zásluhnej práce. „My v Jednote si ozaj vážime, že ľudia padli za naše dobro a za mier, ktorý odvtedy zdobí našu krajinu. Je to naše osobné cítenie a presvedčenie. Ctíme si všetkých, ktorí padli za našu slobodu. My sme generácia, čo si váži SNP, pretože vďaka nemu v našej krajine zavial vietor slobody. Mnohí mladí si myslia, že to prišlo odinakial, neuvedomujú si statočnosť a obeť partizánov a vojakov v Povstaní,“ uviedla pre Bojovník Božena Mináriková, predsedníčka ZO JD v Moravanoch nad Váhom.

V parku sa aj tento rok zišli členovia JD a spolu so starostom Petrom Hulmanom si pripomenuli Povstanie a jeho hrdinov. Po položení venca a zaspievaní hymnickej piesne Slovensko moje predniesli báseň Vojak.

• **Banská Bystrica:** Ing. Milan Černický 65, Anna Snopková 99, Soňa Mesiaričková 75 a Mgr. Peter Drugda 50 rokov.

• **Bardejov:** Ing. Milan Kučečka 70 rokov.
• **Bratislava:** Ondrej Belko 91, Juraj Mencer 85 a Irma

Štefančíková 95, Ladislav Skrak 70 rokov.

• **Bratislava – Nové Mesto:** Ján Baláž 83 rokov.

• **Bratislava – Petržalka:** RSDr. Jozef Putirka 70 rokov.

• **Brusnica:** Jozef Fecko 50, Jozef Fecko 83 a Michal Čabala 65 rokov.

• **Brusno:** Iveta Kubusová 65 rokov.

• **Čaňa:** Veronika Toroková 35 a Mária Timková 75 rokov.

• **Cetuna:** Vlasta Sláviková 84 rokov.

• **Čierny Balog:** Janka Budovcová 70 rokov.

• **Družstevná pri Hornáde:** Mária Janošiková 94 rokov.

• **Hniezdne:** Ján Fecenko 84 rokov.

• **Jasenie:** Stanislav Martinec 60 rokov.

• **Klenovec:** Ondrej Hruška 83 a Pavel Hrivnák 84 rokov.

• **Kokava nad Rimavicou:** Rozália Pokorádiová 81 rokov.

• **Kordiky:** Ľudmila Tučeková 65 rokov.

• **Košice:** Ľubica Gazdičková 65, Alžbeta Jamnická 91, Ladislav Konya 81, Helena Lešková 65, Marta Jamnická 70

a Božena Bodnárová 98 rokov.

• **Lehota pod Vtáčnikom:** Ján Cipov 88 rokov.

• **Liptovská Teplička:** Mária Fendeková 81 rokov.

• **Liptovský Mikuláš:** Zdena Machajová 70 rokov.

• **Lučenec:** Ing. Boris Bodnár 60, Ernest Nagy 87 a Emília Virágová 83 rokov.

• **Malé Ozorove:** Ing. Mikuláš Kušnir 70 rokov.

• **Málinec:** Elena Dibalová 65 rokov.

• **Martin:** Magdaléna Matulová 75 a Emília Malková 75 rokov.

• **Medzibrod:** Ing. Stanislav Hraško 82 rokov.

• **Michalany:** Nikola Kazienková 20 rokov.

• **Myjava:** Kristína Borovská 92 a Ivan Šimo 81 rokov.

• **Nitra:** Juraj Jánošík 70 rokov.

• **Očová:** Gizela Debnárová 75 rokov.

• **Prašník:** Margita Zollerová 65 rokov.

• **Prievidza:** Milan Partika 75 a Blandína Svitková 75 rokov.

• **Revúca:** Mgr. Ján Galovič 88 a Karolína Pašková 80 rokov.

• **Rimavská Sobota:** Barnabáš Szabo 80, Ladislav Szabo 70, Ing. Miroslav Martiš 60, MUDr. Július Lukáč 83, Ing. Sylvana Sciranková 60 a Vojtech Švantner 75 rokov.

• **Rožňava:** Valéria Rejdovjanová 70, Božena Kesiová 75, Ing. Ľubomíra Rákayová 75, Ing. Ivan Gemerský 70, Branislav Šmidt 65, Ing. Milan Malček 60, Marta Hudáková 75, Ondrej Pozman 75 a Magda Gecsová 50 rokov.

• **Skalité:** Alojz Serafín 70 a Jozef Tatarka 84 rokov.

• **Slovenská Ľupča:** Viera Vaníková 65, Ľubica Fillová 75, Mária Palúchová 80 a Marta Planderová 80 rokov.

• **Stropkov:** Jozef Il'kiv 80 rokov.

• **Sučany:** Viera Brveníková 80 rokov.

• **Svidník:** Michal Maňko 89, Anna Maňková 81 a Štefan Kocur 50 rokov.

• **Tlmače:** Viktor Brumlovský 80 rokov.

• **Tomášovce:** Ján Petian 55 rokov.

• **Trenčín:** Ing. Miroslav Ondráš 75, Darina Mičíková 81 a Emília Smržíková 83 rokov.

• **Veľaty:** Viera Blanárová 60 rokov.

• **Veľké Teriakovce:** Karol Kučera 90 rokov.

• **Vysoká nad Kysucou:** Emília Boráková 70 rokov.

• **Zemianske Kostolany:** Ľudmila Kotianová 60 rokov.

• **Zlatníky:** Ing. Eduard Kováčik 75 rokov.

• **Zvolenská Slatina:** Mária Kulichová 82 a Viera Kubáčková 70 rokov.

• **Žiar nad Hronom:** Mária Solnoková 87, Katarína Fabanová 82, Emília Balážová a Antónia Lojková 81 a Mária Dekýšová 70 rokov.

• **Žilina:** Rosalinda Modrianská 80 rokov.

Jubilujúci partizáni

Redakcia

Už o necelé dva týždne – **12. novembra** – sa významného životného jubilea **95 rokov** dožíva priamy účastník Slovenského národného povstania a bojov za oslobodenie Slovenska, rodák z Jakuban, **červenoarmejec docent Ján Chudík**.

Spolu s ním v novembri oslavuje svoje **97. narodeniny** aj ďalší **partizán** tentoraz **spod myjavských kopaníc Samuel Baran**.

Obom našim hrdinom redakcia Bojovník praje všetko najlepšie a hlavne veľa zdravia!

Námestie SNP 26. 8. 2021, vľavo Ján Chudík, vpravo Samuel Baran.

Jubilujúci tajomník

Jozef Rodák, predseda Obv SZPB Svidník

V našej oblastnej organizácii nie je omladzovanie členskej základne len frázzou. Preto sme na poslednej oblastnej konferencii SZPB zvolili za tajomníka Jozefa Žižáka, ktorý 12. októbra 2021 oslávil 40. narodeniny.

Pre vstup do SZPB ho oslovili myšlienky protifašistického odboja, keď ako mladý chlapec sa započúval do rozprávania svojej babky z Hunkoviec, o útrapách vojny počas duklianskych bojov a o ich následkoch. Nesmierne si váži tých, ktorí so zbraňou v ruke bojovali za našu slobodu a mnohí z nich sú pochovaní na Dukle a vo Svidníku. Osobitne mal ešte možnosť poznať priamych účastníkov bojov v našej oblastnej organizácii a prechovávať k nim patričnú úctu.

Pravidelne sa zúčastňuje na podujatiach v súvislosti s odbojovou činnosťou, je stálym dopisovateľom do Bojovníka, nechýbal ani na zjazde v Banskej Bystrici. Zviditeľňuje našu prácu a činnosť.

Jubilantom srdečne blahoželáme.

Navždy sme sa rozlúčili

■ **Belá – Dulice:** s 90-ročnou Elenou Kollárikovou.

■ **Bratislava Nové Mesto:** s RSDr. Vladimírom Horským.

■ **Hrušov:** s 91-ročnou Katarínou Fašangovou.

■ **Svidník:** s 65-ročným Jánom Fedorkom.

■ **Stará Ľubovňa:** so 64-ročným Jánom Labášom.

■ **Vráble:** s 93-ročnou Máriou Štefaníkovou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

■ Poľsko zbrojí proti Rusku

Líder najsilnejšej vládnej strany Poľska chce vybudovať silnejšiu armádu namierenú „proti imperiálnym ambíciám Ruska“. Predseda strany Právo a spravodlivosť (PiS) Jarosław Kaczyński ju tiež navrhuje zamieriť proti susednému Bielorusku ako odpoveď na „hybridnú vojnu“. Podľa sa neho sa Poľsko musí pripraviť na vojnu.

Nové preteky v zbrojení predstavil na tlačovej konferencii vo Varšave pred dvoma týždňami, o ktorej informovali všetky poľské médiá. Vláda by ich mala zrealizovať prostredníctvom nového zákona o obrane vlasti. Podľa Kaczyńského Poľsko „musí mať vážne odstrašujúce sily a schopnosť dlhodobo sa efektívne brániť samo“. Najvplyvnejší poľský politik vyhlásil: „Chcem, aby Poľsko patrilo ku krajinám, ktoré majú silnú armádu.“

Prijatie zákona by malo odštartovať výraznejšie nákupy vojenského vybavenia najmä z USA. Poľská vláda prednedávnom vyhlásila výnimočný stav pozdĺž hraníc s Bieloruskom, na ktorej stavia žiletkový plot a kam k hraničnej polícii nastúpilo aj veľké množstvo vojakov. Plot by mala po čase nahradiť trvalá vysoká bariéra s pohybovými senzormi.

■ Teror kvôli hudbe

Podľa zahraničných agentúr zastrelili talibanskí ozbrojenci dvoch svadobčanov na východe Afganistanu. Dôvodom bola hudba na hostine. Talibanskí úradníci ju pritom predtým povolili. Militanti to však považujú za rozpor s extrémistickým právom šárija a tak vtrhli na svadbu a začali strieľať. Okrem mŕtvych 10 ľudí zranili. Po prevzatí moci Talibanom mnoho afganských hudobníkov utieklo a ďalší ukončili kariéru. V minulosti Taliban úplne zakázal aj ľudovú hudbu.

■ Pochod nacionalistov bude

Podľa denníka Rzeczpospolita chcú organizátori zrealizovať pochod nacionalistov Varšavou napriek súdному zákaz. Ten vydali na žiadosť primátora Rafała Trzaskowského, podľa ktorého účastníci v minulých rokoch propagovali slogany, ktoré „majú všetky znaky fašistických hesiel.“ Organizátor Robert Bakiewicz však oznámil, že podujatie sa uskutoční v súlade s epidemiologickými predpismi a svojich prívržencov vyzval, aby naň prišli.

Napriek zjavne fašistickému zameraniu sa organizácia nacionalistov teší podpore vládnej strany Právo a spravodlivosť. Tá jej zo štátnych fondov tento rok priklepila 3 milióny zlotých a pochod už roky podporuje šéf regionálnej správy Konstanty Radziwiłł, nominant konzervatívnej vládnej strany. Pochod sa má uskutočniť 11. novembra.

■ Sputnik V aj deťom

Ruský liekový úrad povolí špeciálne upravenú vakcínu Sputnik V na použitie pre deti. Podľa agentúry RIA-Novosti oznámil šéf Gamalievovho inštitútu Alexander Ginzburg, že týždňom sa podá mierne zriedená vakcína. „Vybrali sme dávku klasického Sputniku V, ktorá bude účinná a bezpečná pre detskú populáciu. Táto dávka je originál Sputnik V, päťkrát zriedený fyziologickým roztokom pre týždňovú a pre mladšiu skupinu bol Sputnik V zriedený desaťkrát,“ vysvetlil uznávaný ruský vedec, ktorý patrí medzi neúnavných propagátorov očkovania proti ochoreniu COVID-19.

Spracoval (BO)

Vakcína Sputnik V.

foto: archív redakcie

Nové svedectvo nacistických zverstiev

Braňo Ondruš

Na stavbu luxusného bytového komplexu v jednom z najväčších miest Bieloruska prišla namiesto robotníkov armáda. Potom začala vykopávať kostry detí, žien, starcov i novorodencov. Celkovo našla pozostatky 1214 nevinných ľudí. Ide o obeť nacistického vyčiňania.

Stavba sa v Breste zastavila ešte v apríli, keď robotníci pri hĺbení jamy pre základy domu narazili na zvyšky ľudských tiel. Vojaci potom kostičku po kostičke začali odkrývať masový hrob z čias druhej svetovej vojny.

Hrdinský Brest

Hrôzostrašný objav odkryl doteraz neznámu časť histórie nacistických masakrov na území Sovietskeho zväzu. Terčom masového zabíjania boli väčšinou Židia. Pred druhou svetovou vojnou patrili bieloruské mestá Židom a Poliakom. Práve tieto minoritné skupiny tvorili väčšinu obyvateľstva v mestách, zatiaľ čo „domáci“ Bielorusi žili poväčšine na vidieku.

Brestská pevnosť je dodnes symbol hrdinského odporu sovietskych občanov – a nielen vojakov – proti nacistickým okupantom. V roku 1941 tvoril Brest dôležitý obranný uzol Sovietskeho zväzu. Vtedy tvorili tamjší Židia asi polovicu obyvateľov takmer 50-tisícového mesta. Dnes ich tam žije zhruba 500.

Bieloruskí vojaci odkrývajú masový hrob Židov v Breste.

foto: BBC

Nacisti zaútočili na odborárov

Miroslav Hajnoš, Epraconline.sk

Členovia ultrapravicových a neofašistických zoskupení, vrátane antivaxerov, zaútočili 9. októbra v centre Ríma na sídlo najstaršej odborárskej centrálnej v Taliansku Všeobecnej konfederácie práce (CGIL). Medzi nimi boli členovia extrémne pravicových skupín, ktorí sa počas demonštrácie opakovane prezentovali fašistickým pozdravom.

Dav demonštrantov sa dostal k sídlu CGIL a vtrhol do jeho priestorov, ktoré zdevastoval, zároveň účastníci použili megafón na obvinenie odborovej organizácie zo „zlyhania v obrane pracovníkov“ zo záväzku zeleného COVID preukazu.

Návrat do fašistických rokov

Tlačovú službu CGIL oznámila, že „odborárska centrála bola napadnutá Forzou Nuovou a antivaxerkým hnutím.“

„Bol to útok na demokraciu a svet práce, ktorý sme odhodlaní odraziť,“ uviedol vo vyhlásení generálny tajomník CGIL Maurizio Landini. „Nikto by si nemal myslieť, že môže vziať našu krajinu späť do fašistických rokov.“ Taliansky premiér Mario Draghi po výtržnostiach neofašistov povedal, že „odborníci sú základnou baštou demokracie a práv pracujúcich. Akékoľvek zastrašovanie, ktorému čelia, musí byť odrazené s absolútnou razanciou.“

Na druhý deň v nedeľu prišli tisíce odborárov pred sídlo CGIL vyjadriť podporu svojej odborárskej cen-

tráre. Námestie zaplavili stovky červených zástav so zeleným a bielym pruhom, logom CGIL.

tráre. Námestie zaplavili stovky červených zástav so zeleným a bielym pruhom, logom CGIL.

Strelili ich do tyla

Až donedávna všetko svedčilo o tom, že Židia z Brestu skončili v 100 kilometrov vzdialenej Bronnej Gore. Najnovšie nálezy však odkrývajú doposiaľ neznámu kapitolu mesta. Podľa odborníkov kosti tiel patria ľuďom, ktorým sa v gete podarilo počas transportov ukryť. Nacisti ich však neskôr našli a popravili.

V centre mesta vykopali masový hrob, Židov postavili do radu a popravili strelou do tyla. „V lebkách jasne vidno diery po guľkách,“ povedal pre BBC Dmitrij Kaminský, ktorého vojenská jednotka realizovala vykopávky.

Solidarita odborárov

„Chcel by som vyjadriť najúprimnejšiu solidaritu a plnú podporu Európskej odborovej konfederácie za hanebný útok pravicových extrémistov na sídlo národnej konfederácie CGIL. Odbory v Taliansku, v Európe a vo svete boli vždy obrancami demokracie a nie je náhoda, že fašistická a násilná instrumentalizácia protestov proti očkovaniu je namierená proti odborom, a to najmä proti CGIL v Taliansku,“ uviedol Luca Visentini, generálny tajomník EOK.

Zhruba 80 % všetkých Talianov, starších ako 12 rokov, je v súčasnosti úplne očkovaných a zdá sa, že veľká väčšina ľudí podporuje očkovanie a používanie zeleného pasu.

Neonacisti sa násilím dobýjali do budovy odborov.

foto: Youtube

Výtvarník iba mimoriadne siaha k slovnému prejavu, aby neinterpretoval, čo sám vytvára v inej signálnej, obraznej sústave. Ale najvýznamnejšie osobnosti pristupujú aj k literárne vyjadreniu svojho umeleckého programu. Martin Benka (1888–1971) formuloval svoje konkrétne spomienky ako škice, postoje a historické konfesie. Zacistujme, čo nám odkázal k hodnotám protifašistického odboja:

„Keď sa vnáram do spomienok na udalosti, odohrávajú sa v rokoch 1944 a 1945, vyvstávajú mi mnohé obrazy a prežitia, ktoré sa nedajú nakresliť ani namalovať. Tieto udalosti čakajú ešte na našich spisovateľov. Pre výtvarníka, pre ich veľkú národnú a politickú premenu, by kresby, obrazy mohli byť iba doplnkami do onoho spisovateľského diela, ktoré sa po čase ešte musí objaviť... Z toho veľkolepého národného deja, ktorý bol podceňovaný, ba zľahčovaný do nedávnych čias úmyselne alebo z nechápania jeho veľkého významu, ktorý naplnil spontánne celý národ pre svoju nezávislosť, slobodu, neporovnateľne s historickými dejmi z minulých stoviek, som čerpal... Po víťaznom konci SNP ponavštevoval som mnohé miesta, aby som si ich mohol doplniť a s obnaženou hlavou zamyslieť sa nad tými, ktorých životy ležia na mnohých miestach našich hôr a lesov. Všetky, kade kráčame, sú miesta posvätné. Kráčajme s úctou a spomínajme si ich vrúčne.“

Narodil sa v Kiripolci (dnes Kostolište) na rovinatom Záhorí, no stal sa výtvarníkom, ktorý vyjadril monumentalitu horstiev Slovenska – dôverne študoval liptovskú, oravskú i turčiansku krajinu. Sú známe základy, ktoré si osvojoval v českom umeleckom prostredí u Aloisa Kalvodu v Prahe.

Moji kolegovia ho charakterizovali ako najvýznamnejšieho z tých, ktorí (Janko Alexy, Zoltán Palugyay, Miloš Alexander Bazovský) tvorili tzv. mýtus rodného kraja, mýtus zeme a ľudu, resp. dnes podobne o ňom hovoria ako o tvorcovi slovenského národného mýtu. Slovenská literatúra až po ňom s plnou intenzitou hľadala horkosť, ale aj heroickosť a mravnosť života nášho ľudu.

Koncom 30. rokov sa zaradil k hlavným predstaviteľom slovenskej kultúry v Prahe v rámci spolku Detvan. V rokoch 1936 a 1938 navštívil Moskvu. V čase vojnového slovenského štátu vytvoril rozsiahly cyklus malieb Strážcovia a ochrankyne Slovenska, ilustroval Sládkovičovo Detvana, ktorý však nemal za atribút valašku ale sekeru. Knižku vydala Matica slovenská a Benka zrejme dával znáť, čo sa chystá v lesoch, na Dargove, v Ardenách...

Medzi prvé ohlasy na SNP patrili kresbové škice a štúdie z oblasti Sitna. Tie najvýznamnejšie diela pomenoval – Rodina v Povstaní, Cez boje a žiale k slobode, Cestami nádeje, Do Povstania, V spurnom kroku, Na miestach padlých atď. Dopovedzme slovanský hodnotový stav vecí. Po Il'jovi Repinovi nik nevyjadril tak intenzívne slovanské dejiny a legendy. Benka však nezobrazil legendy, no ľudového hrdinu a hrdinský boj za slobodu.

Súbor diel Martina Benku z obdobia rokov 1945 až 1947 sa stal doslova pilierom našich pokrokových národných a výtvarných tradícií. Reprezentačnejší výber prinášame na www.bojovník.eu.

PhDr. Ladislav Skrak

Martin Benka, Rodina v Povstaní, olej 1946.

Martin Benka, ilustrácia k dielu A. Sládkoviča Detvan, uhľokresba 1943.

Martin Benka, Hliadka pod Prašivou, olej 1946.

Na Vaše otázky odpovedá Branislav Ondruš, bývalý štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Všimol som si reklamné tabule o Centru právnej pomoci. Je to súkromná inštitúcia, alebo štátna a môžem sa na ňu obrátiť aj ja?

Martin, Bratislava

Centrum právnej pomoci je štátna organizácia poskytujúca právne služby ľuďom v hmotnej núdzi. Svoje služby poskytuje bezplatne a pomáha s právnymi problémami pri rozvoze a s ním súvisiacich otázkach, spotrebiteľských problémoch (spotrebiteľské zmluvy, pôžičky od nebankových subjektov a pod.), osobnom bakrote, problémoch zamestnanca so zamestnávateľom, záväzkových otázkach (kúpa/predaj nehnuteľnosti, nájomné zmluvy, odstúpenie od zmluvy, darovacia zmluva) a vecných právach (vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, záložné právo, vecné bremeno).

Klientmi môžu byť výlučne ľudia v hmotnej núdzi, čiže poberatelia dávky v hmotnej núdzi, alebo ľudia, ktorých príjem nepresahuje 1,6-násobok sumy životného minima, čo je tento rok (s platnosťou do 31. 6. 2022) suma 348,90 € mesačne na prvého člena domácnosti a 243,40 € na druhého. Okrem toho ďalšou podmienkou je, že v prípade, že ide o spor, musí byť reálna šanca na úspech.

Skôr, než pôjdete do niektorej z kancelárií, ktoré má centrum po celom Slovensku, informujte sa objednaním na tel. č. 0650 105 100 (spoplatnené volanie), ktoré je v prevádzke od pondelka do piatka v čase 08:00 – 17:00, alebo sa zaregistrujte na internetovej stránke centra www.centrumpravnejpomoci.sk.

A. Shopenhauer: KTO SA...

(dokončenie v tajničke)

pomôcky: APINA, AN, ABRIL, ASK, ONAGER	znova nadobudla život	nikde	latinský pozdrav	sídlo v Etiópii	štádium vývinu	poranila	pomôcky: GOBA, KLAR, INI, ANIL, TASS	označenie lietadiel Nikaragui	príbeh	hlavné jedlo dňa	grécky ostrov	strýko	fi, po česky
ázijský divý osol							vzývajú						
2. časť tajničky							1. časť tajničky ženské meno						
japonská úprava kvetov							prijímal potravu sídlo v Brazílii						
solmizačná slabika			tíň, po latinsky kozácky náčelník					predložka zaiste				3. časť tajničky	budoval
japonská lovyňa perlorodiek				ženské meno ženské meno				naša polit. strana (skr.) apríl, po španielsky					
	sídlo v Maďarsku	chem. zn. telúru jasný, po nemecky		múr nad rímsou sídlo v Nigérii				MPZ Egypta značka kozmetiky					
zhotovovali tkaninu					rozprávkový hrdina pýtať sa, po anglicky								
model auta Nissan						vlastní	patriaci Srbovi chem. zn. rubídiu						
4. časť tajničky											osobné zámerno		
lesné zviera					zväzok vodičov						nepriepustná hornina		

Správne vylúštenie tajničky z č. 20 znie: **Priateľstvo je láska bez krídel.** Knihu posielame Martine Horskej z Čadce.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Po vojne boli v Sovietskom zväze obľúbené, hoci zakázané, vtipy o generalissimovi Jozifovi Vissarionovičovi Stalinovi. Niekoľko z nich sme vybrali.

„Súduh Stalin, prišiel jasnovidca a tvrdí, že pozná budúcnosť.“
„Do lágru s ním, keby poznal budúcnosť, tak by sem neprišiel!“

* * *

Stalin po premiére filmovej veselohry hovorí: „No, páčila sa mi, akurát že ten klaun mal rovnaké fúzy ako ja. Zastreľte ho!“

Všetci prítomní najprv onemajú od údivu, no potom jeden navrhuje: „Súduh Stalin, čo keby si ten herec nechal oholiť fúzy?“

Sovietsky vodca odpovie: „Výborný nápad! Najprv oholiť, potom zastreliť!“

* * *

Keď v Kremli maršal Žukov odchádza zo schôdzky so Stalinom, sekretárka začuje, ako si pod nosom šomre: „Vražedné fúzy!“

Žena beží za šéfom a hlási mu, čo počula. Stalin pošle po Žukova a pýta sa: „Koho ste mali na mysli, keď ste spomínali vražedné fúzy?“

„Predsa Hitlera, súduh Stalin!“ odvetil slávny vojvodca.

Stalin sa mu poďakuje, zavola

sekretárku a pýta sa jej: „Hm, ako vás napadlo, že to hovoril práve o mne?!“

* * *

Na prvomájovom sprievode nesie Žid plagát s nápisom „Ďakujem vám, súduh Stalin, za svoje šťastné detstvo!“

K starému mužovi pristúpi agent KGB a pýta sa: „Čo to má znamenať? Vysmievate sa nášmu milovanému vodcovi? Ved' predsa každý vidí, že keď ste vy boli dieťaťom, súduh Stalin ešte nebol na svete!“

„To je pravda,“ reaguje Žid, „práve preto som mu povďačný!“

* * *

Stalin príde o svoju obľúbenú fajku. O niekoľko dní mu telefonuje šéf tajnej polície Lavrentij Berija: „Našli ste svoju fajku?“

„Áno,“ odpovedá Stalin, „bola pod pohovkou.“

„To nie je možné!“ vykrikuje nešťastný Berija, „ved' sa k tomu zločinu po výsluchu dosiaľ priznalo tridsať ľudí!“

(ao)